

Beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen

*‘Een onderzoek naar de mogelijke gevolgen van samenloop van beschermingsbewind
en de Wet schuldsanering natuurlijke personen voor de verhaalsmogelijkheden van
schuldeisers’*

J.C. Verbunt

Beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen

*‘Een onderzoek naar de mogelijke gevolgen van samenloop van beschermingsbewind
en de Wet schuldsanering natuurlijke personen voor de verhaalsmogelijkheden van
schuldeisers’*

Jeroen Verbunt (838106536)
Masterscriptie Open Universiteit Nederland
Faculteit Rechtswetenschappen
Scriptiebegeleidster: mr. dr. M.L.H. Reumers
Examinator: prof. mr. J.G.J. Rinkes
Eindhoven, oktober 2013

Inhoudsopgave	2
Lijst van afkortingen	4
Hoofdstuk 1 Inleiding	5
Hoofdstuk 2 Beschermingsbewind	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Wat is beschermingsbewind?	7
2.3 De beschermingsbewindvoerder	9
2.3.1 Wie kan er tot beschermingsbewindvoerder worden benoemd?	9
2.3.2 De taken en bevoegdheden van de beschermingsbewindvoerder	11
2.3.3 De verplichtingen van de beschermingsbewindvoerder	13
2.4 Nieuwe wetgeving	15
2.5 Samenvatting	22
Hoofdstuk 3 De Wet schuldsanering natuurlijke personen	24
3.1 Inleiding	24
3.2 Achtergrond van de Wsnp	24
3.3 Doelstellingen van de Wsnp	24
3.4 De procedure van de Wsnp	26
3.4.1 Het toelatingsverzoek	26
3.4.2 De toelatingseisen	27
3.4.3 De uitwerking	28
3.5 De Wsnp-bewindvoerder	30
3.5.1 Wie kan er tot Wsnp-bewindvoerder worden benoemd?	30
3.5.2 De taken en bevoegdheden van de Wsnp-bewindvoerder	30
3.5.3 De verplichtingen van de Wsnp-bewindvoerder	32
3.6 De verplichtingen van de schuldenaar	33
3.7 De termijn van de schuldsaneringsregeling	35
3.8 Beëindiging van de schuldsaneringsregeling	35
3.9 Samenvatting	39

Hoofdstuk 4 Samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen	41
4.1 Inleiding	41
4.2 Wanneer is er sprake van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp?	41
4.3 Beschermingsbewind als voorwaarde voor toelating tot de Wsnp	42
4.4 De bewindvoerders	45
4.4.1 De rol van de beschermingsbewindvoerder en de Wsnp-bewindvoerder	45
4.4.2 Het beheer van de boedel	46
4.4.3 De postblokkade	49
4.4.4 Samenwerking en communicatie tussen de bewindvoerders	50
4.5 Het salaris van de beschermingsbewindvoerder	54
4.6 Samenvatting	57
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen	59
5.1 Inleiding	59
5.2 Conclusies en aanbevelingen	59
5.2.1 Verplicht beschermingsbewind bij toepassing van de Wsnp	60
5.2.2 Professionele en onafhankelijke beschermingsbewindvoerder	63
5.2.3 Wettelijke verplichting tot samenwerking tussen de bewindvoerders	66
5.2.4 Wetswijziging met betrekking tot de boedel voorkomt misverstanden	70
5.2.5 Salaris van de beschermingsbewindvoerder	71
5.3 Antwoord op de centrale onderzoeksvraag	72
5.4 Samenvatting	73
Literatuurlijst	75

Lijst van afkortingen

Art	Artikel
BPBI	Branchevereniging voor professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders
BW	Burgerlijk Wetboek
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Fw	Faillissementswet
Gw	Grondwet
HR	Hoge Raad
JOL	Jurisprudentie Online
Jo	Juncto
Ktr	Kantonrechter
LJN	Landelijk Jurisprudentie Nummer
LOVCK	Landelijk overleg voorzitters civiele en kantonsectoren
NJ	Nederlandse Jurisprudentie
NVVK	Nederlandse vereniging voor volkskrediet
Rb	Rechtbank
RvR	Raad voor Rechtsbijstand
TvI	Tijdschrift voor Insolventierecht
Vtlb	Vrij te laten bedrag
Wck	Wet op het consumentenkrediet
WPNR	Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie
Wsnp	Wet schuldsanering natuurlijke personen

Hoofdstuk 1 Inleiding

Steeds meer mensen in Nederland hebben te maken met problematische schulden. De oorzaak hiervan is vaak een gevolg van onverwachte gebeurtenissen. Zo komt het, in het huidige economische klimaat, regelmatig voor dat iemand gedwongen wordt om, als gevolg van een echtscheiding, zijn woning te verkopen. Daarbij is het tegenwoordig niet ondenkbaar dat zo iemand met een behoorlijke restschuld blijft zitten.

Ook zijn vele schulden het gevolg van overbesteding, oftewel simpelweg meer uitgeven dan dat er aan inkomsten binnenkomt. De oorzaak hiervan is meestal dat deze mensen niet, of niet meer, in staat zijn om hun financiën naar behoren te regelen. Te denken valt aan mensen met een verstandelijke beperking, mensen met een verslaving, psychiatrische patiënten, personen die lijden aan dementie, maar ook aan mensen die hun financiën om andere redenen niet goed kunnen beheren.

Voor mensen die niet goed in staat zijn om hun financiën te beheren bestaat in Nederland de mogelijkheid om beschermingsbewind in te stellen. Bij beschermingsbewind wordt het vermogen, of een deel van het vermogen van de rechthebbende onder bewind gesteld. Het vermogen, of inkomen van de rechthebbende wordt dan beheerd door een bewindvoerder. De bewindvoerder behartigt de vermogensrechtelijke belangen van de rechthebbende, en de rechthebbende kan niet meer over zijn vermogen beschikken zonder toestemming van de bewindvoerder.

Indien iemand in een uitzichtloze schuldensituatie terechtkomt, bestaat in Nederland de mogelijkheid om een verzoek te doen tot toepassing van de Wet schuldsanering natuurlijke personen. Deze wet biedt de mogelijkheid om schuldenaren door middel van een wettelijke schuldsanering een schuldevrije toekomst te bieden. Dit wordt bereikt doordat schuldeisers hun vorderingen niet meer in rechte kunnen afdwingen als de schuldenaar het saneringstraject succesvol heeft doorlopen. Als de Wet schuldsanering van toepassing wordt verklaard, wordt er een bewindvoerder aangesteld die het vermogen van de schuldenaar beheert en de belangen van de schuldeisers behartigt.

In de praktijk komt het steeds vaker voor dat er zowel sprake is van beschermingsbewind als van toepassing van de Wet schuldsanering natuurlijke

personen. De schuldenaar heeft dan te maken met twee bewindvoerders. Omdat deze bewindvoerders niet dezelfde belangen behartigen doet zich hier de vraag voor hoe deze situatie in de wet is geregeld en wat de mogelijke gevolgen zijn van deze samenloop van bewinden.

In dit onderzoek zal deze samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen nader bekeken worden. Beide regelingen zijn in het leven geroepen in het belang van de schuldenaar.¹ Het doel van dit onderzoek is om te kijken in hoeverre de belangen van de *schuldeisers* wettelijk gewaarborgd zijn, en of wetswijziging wenselijk is teneinde deze belangen beter te beschermen. De centrale onderzoeksvraag luidt dan ook:

‘Is wetswijziging wenselijk om, in geval van samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen, te voorkomen dat schuldeisers in hun verhaalsmogelijkheden worden benadeeld?’

Om deze vraag te beantwoorden zal in hoofdstuk 2 bekeken worden hoe de maatregel van het beschermingsbewind momenteel in de wet geregeld is. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens de werking van de Wet schuldsanering natuurlijke personen bekeken. In hoofdstuk 4 zal de samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen besproken worden, waarbij in het bijzonder gekeken zal worden naar de mogelijke problemen die zich daarbij voor doen.

In hoofdstuk 5 worden de belangrijkste conclusies weergegeven waarbij in het kader van deze conclusies aanbevelingen aan de wetgever worden gedaan.

Tot slot wordt naar aanleiding van het verrichte onderzoek een antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag.

¹ Vlaardingenbroek e.a. 2008, p. 504-505; Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 122-123.

Hoofdstuk 2 Beschermingsbewind

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt besproken wat beschermingsbewind is en hoe deze vorm van bewind momenteel in de wet is geregeld. Besproken zal worden wie er tot beschermingsbewindvoerder kan worden benoemd en wat de taken, bevoegdheden en verplichtingen van de beschermingsbewindvoerder zijn. Ook wordt gekeken naar het huidige wetsvoorstel waarin enkele veranderingen in de wet met betrekking tot beschermingsbewind aan de orde zijn.²

2.2 Wat is beschermingsbewind

Indien iemand niet meer in staat is om zelf zijn financiële zaken te regelen bestaat de wettelijke mogelijkheid om deze persoon in bescherming te nemen. Te denken valt aan mensen met een verstandelijke beperking, mensen met een verslaving, psychiatrische patiënten, personen die lijden aan dementie, maar ook aan mensen die hun financiën om andere redenen niet goed kunnen beheren. Denk hierbij aan mensen die niet, of niet goed, met geld om kunnen gaan.

In Nederland kennen we drie vormen van een dergelijke bescherming: de *curatele*, het *beschermingsbewind* en het *mentorschap*. Curatele is in 1838 in het Burgerlijk Wetboek opgenomen en is de oudste vorm van bescherming.³ Bij curatele wordt de rechthebbende onder curatele gesteld. Deze wordt daardoor handelingsonbekwaam en de curator neemt de beslissingen die in het belang van de rechthebbende zijn.⁴ Bij curatele gaat het zowel om de bescherming van de persoon als om bescherming van het vermogen van de persoon. Vroeger lag het accent op bescherming van het vermogen omdat op niet-vermogensrechtelijk gebied niet veel belangen speelden.⁵

² *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 2, tot wijziging van enige bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen en mentorschap ten behoeve van meerderjarigen en enige andere bepalingen (Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap).

³ Art. 1: 378 BW.

⁴ Art. 1: 381 BW.

⁵ Vlaardingenbroek e.a. 2008, p. 504.

In de jaren zeventig ontstond behoefte aan een maatregel die minder ingrijpend was dan de curatele. Men wilde naar een vorm van bescherming waarbij de rechthebbende niet volledig handelingsonbekwaam werd, maar waarbij de persoon en het vermogen van de persoon wel werden beschermd.⁶ Bij sommige gevallen waarin curatele werd opgelegd was het verlies van de handelingsbekwaamheid namelijk niet noodzakelijk en men vond dit te ingrijpend in de persoonlijke levenssfeer van de rechthebbende. Als gevolg van deze tendens is in 1982 de rechtsfiguur van het *beschermingsbewind* ingevoerd.⁷ Deze maatregel is bedoeld voor personen die door toedoen van een lichamelijke of geestelijke handicap niet, of niet meer, in staat zijn hun vermogen afdoende te beheren.⁸ Bij beschermingsbewind wordt niet de persoon onder bewind gesteld maar het vermogen, of een deel van het vermogen, van de persoon. De persoon blijft dus handelingsbekwaam maar wordt met betrekking tot (een deel van) zijn vermogen handelingsonbevoegd.⁹

Naast curatele en beschermingsbewind bestaat er nog een derde vorm van bescherming, het *mentorschap*. Het mentorschap is in 1995 ingevoerd in de Nederlandse wetgeving. Dit is een beschermingsmaatregel op niet-vermogensrechtelijk gebied.¹⁰ Het mentorschap heeft voornamelijk betrekking op de persoon van de rechthebbende. Denk hierbij aan de verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van de persoon.

De drie genoemde beschermingsmaatregelen kunnen meer bescherming op maat bieden dan enkel de curatele. Er kan ook beter rekening gehouden worden met de individuele situatie van de rechthebbende. Hoewel er behalve verschillen ook diverse overeenkomsten zijn tussen de drie vormen van bescherming, worden de curatele en het mentorschap in het vervolg van dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Beschermingsbewind vangt aan door bij de kantonrechter een verzoek tot het instellen van beschermingsbewind te doen. Dit verzoek kan worden gedaan door de rechthebbende zelf, zijn echtgenoot, zijn geregistreerde partner of andere levensgezel,

⁶ *Kamerstukken II 1978/79*, 15 350, nr. 3, p. 10.

⁷ Vlaardingenbroek e.a. 2008, p. 505.

⁸ Art. 1:431 BW.

⁹ Art. 1:438 BW.

¹⁰ Art. 1:450 BW.

zijn bloedverwanten in de rechte lijn en die in de zijlijn tot de vierde graad ingesloten, zijn voogd, zijn curator of mentor.¹¹

Indien om een onderbewindstelling is verzocht, dient de rechter de rechthebbende te horen, tenzij het naar het oordeel van de rechter een zaak van kennelijk ondergeschikt belang betreft. De rechter dient de rechthebbende in de gelegenheid te stellen zijn mening met betrekking tot het verzochte beschermingsbewind kenbaar te maken. De rechter bepaalt per geval of de rechthebbende werkelijk niet meer in staat is om zijn vermogen naar behoren te beheren. Indien vast is komen te staan dat aan de grond voor onderbewindstelling van het vermogen van de rechthebbende is voldaan, kan de kantonrechter het bewind instellen.

2.3 De beschermingsbewindvoerder

2.3.1 Wie kan er tot beschermingsbewindvoerder worden benoemd

Indien de rechter het bewind instelt, benoemt hij ten tijde van de terechtzitting, of spoedig daarna, een beschermingsbewindvoerder.¹² In principe kan de kantonrechter ieder meerderjarig persoon tot bewindvoerder benoemen. De wet stelt geen specifieke eisen waaraan een bewindvoerder dient te voldoen, maar bepaalt enkel wie niet tot bewindvoerder benoemd kan worden. De bewindvoerder mag niet zelf onder curatele staan, zijn eigen goederen mogen niet onder beschermingsbewind vallen en de bewindvoerder mag niet failliet zijn of in een schuldsanering zijn verwickeld.¹³ Hoewel er wel speciale opleidingen¹⁴ voor zijn, hoeft men deze niet gevolgd te hebben om tot bewindvoerder te kunnen worden benoemd.

Bij het benoemen van een bewindvoerder moet de rechter in principe de voorkeur volgen van degene die onder bewind wordt gesteld.¹⁵ De rechter wijkt hier alleen van af als daar goede redenen voor zijn. De rechter kan bijvoorbeeld weigeren iemand als bewindvoerder te benoemen indien deze blijkbaar niet snapt wat zijn taak is. Als sprake is van ernstige familieruzies kan de kantonrechter ervoor kiezen geen familieleden als

¹¹ Art. 1:432 BW.

¹² Art. 1:435 lid 1 BW.

¹³ Art. 1:435 lid 5 BW.

¹⁴ O.a. de branchevereniging voor professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders (BPBI) verzorgt diverse opleidingen. Zie <www.bpbi.nl> (laatst geraadpleegd op 26 mei 2013).

¹⁵ Art. 1:435 lid 3 BW.

bewindvoerder aan te stellen. De rechter kijkt altijd naar het belang van degene die onder bewind wordt gesteld. De rechter dient zich bij de benoeming van een bewindvoerder dan ook te overtuigen van de bereidheid van de te benoemen bewindvoerder.

Indien de rechter de voorkeur volgt van degene die onder bewind wordt gesteld, dan is de bewindvoerder in de praktijk vaak een familielid of de partner van diegene. Dit hoeft echter niet: er zijn ook professionele bewindvoerders die gevraagd kunnen worden dit op zich te nemen. Bijvoorbeeld een bewindvoerder die bij de branchevereniging voor professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders (BPBI) is aangesloten. De BPBI is een vereniging van professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders en treedt op als kwaliteitsbewaker en belangenbehartiger. Zij zorgt onder andere voor jaarlijkse controles op kwaliteit en continuïteit van de bij haar aangesloten professionele bewindvoerders.¹⁶

Indien de benoeming van een professionele bewindvoerder aan de orde is, verdient volgens de LOVCK-aanbevelingen¹⁷ een bij de BPBI aangesloten bewindvoerder overigens de voorkeur, vanwege de kwaliteitsstandaard.¹⁸

Wie de bewindvoerder wordt is een belangrijke keuze. Een goede bewindvoerder kan veel rust geven en financiële problemen voorkomen, maar een slechte bewindvoerder daarentegen kan voor veel problemen zorgen.

Men kan zich dan ook afvragen of de huidige wettelijk preferente volgorde¹⁹ tot benoeming van een bewindvoerder wel de voorkeur verdient. Het Hof 's-Gravenhage heeft weliswaar bepaald dat de wettelijke volgorde in principe gevolgd dient te worden,²⁰ maar uit een uitspraak van hetzelfde Hof volgt dat afwijking van de wettelijke volgorde, in het belang van de rechthebbende, gerechtvaardigd kan zijn.²¹ Ook uit overige uitspraken van het Hof 's-Gravenhage volgt dat de wettelijk bepaalde volgorde

¹⁶ <www.bpbi.nl> (laatst geraadpleegd op 26 mei 2013).

¹⁷ Aanbevelingen meerderjarigenbewind van het Landelijk Overleg Voorzitters Civiele en Kantonssectoren (LOVCK). Te raadplegen via <www.rechtspraak.nl> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

¹⁸ Aanbevelingen meerderjarigenbewind LOVCK, versie 1 juni 2013, p. 2 (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

¹⁹ Art. 1:435 BW.

²⁰ Hof 's-Gravenhage 8 april 2009, *LJN* BI2118.

²¹ Hof 's-Gravenhage 13 april 2011, *LJN* BR0581.

niet per definitie de meest geschikte is.²² In de praktijk wordt vaak erkend dat het benoemen van een onafhankelijke bewindvoerder veel problemen kan voorkomen, zie bijvoorbeeld de uitspraak van het Hof 's-Hertogenbosch van 21 februari 2008.²³

Het blijkt dus in de praktijk niet altijd even eenvoudig om aan de hand van de wettelijke volgorde de meest geschikte bewindvoerder te bepalen. De gekozen bewindvoerder moet in staat zijn om de financiële belangen van de rechthebbende naar behoren te behartigen. Hij moet dus enige kennis hebben van boekhouden en vermogensbeheer. Het is de vraag of willekeurige familieleden van de rechthebbende hier capabel voor zijn. En mocht dat al zo zijn, dan is dat voor de kantonrechter uiteraard lastig in te schatten. Ook is het de vraag in hoeverre de rechthebbende zelf in staat is om een geschikte bewindvoerder aan te wijzen. Hij is immers onder bewind gesteld omdat hij niet in staat is zijn financiën zelf te regelen. Het is dus heel aannemelijk dat de rechthebbende ook niet goed in staat is om de persoon te kiezen die deze financiële belangen wel naar behoren kan behartigen.

Ik ben van mening dat het de voorkeur verdient om altijd een onafhankelijke en professionele bewindvoerder te benoemen. De keuze voor een onafhankelijke en professionele bewindvoerder scheelt niet alleen vele procedures betreffende de geschiktheid van bewindvoerders, ook zal het eerder aannemelijk zijn dat de gekozen bewindvoerder over de juiste kwaliteiten beschikt. Zoals in paragraaf 2.4 nog nader wordt besproken is de wetgever namelijk van mening dat organisaties, of personen die niet tot de familiekring behoren, alleen nog tot bewindvoerder kunnen worden benoemd indien ze voldoen aan nader te stellen kwaliteitseisen.

2.3.2 De taken en bevoegdheden van de beschermingsbewindvoerder

De beschermingsbewindvoerder is er voor de te beschermen persoon. De bewindvoerder heeft tot taak de rechthebbende tijdens het bewind in en buiten rechte te vertegenwoordigen en zorg te dragen voor een doelmatige belegging van het onder bewind staande vermogen van de rechthebbende, voor zover dit onder bewind staat en

²² Hof 's-Gravenhage 8 september 2010, *LJN* BO3988; Hof 's-Gravenhage 7 oktober 2009, *LJN* BK2703.

²³ Hof 's-Hertogenbosch 21 februari 2008, *LJN* BC5440.

niet besteed behoort te worden voor een voldoende verzorging van de rechthebbende.²⁴ Het vermogen dient dus als eerste te worden aangewend voor een voldoende verzorging van de rechthebbende. In die zin behartigt de bewindvoerder niet alleen de vermogensrechtelijke belangen, maar ook de niet-vermogensrechtelijke belangen van de rechthebbende, omdat hij hoort na te gaan wat nodig is voor een voldoende verzorging van de rechthebbende.²⁵

De bewindvoerder neemt alleen beslissingen over het geld en de goederen van de rechthebbende. Daarnaast mag hij een belastingaangifte doen en (bijzondere) bijstand of huurtoeslag aanvragen bij het regelen van de financiële zaken van de betrokkene. Voor bepaalde handelingen heeft de bewindvoerder toestemming van de rechthebbende nodig of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, een machtiging van de kantonrechter.²⁶ Een bewindvoerder mag niet beslissen over persoonlijke zaken. Iemand die onder bewind staat blijft handelingsbekwaam. De persoon mag bijvoorbeeld zelf een testament opmaken of beslissen over medische handelingen, mits hij of zij kan overzien wat dit betekent.

De bewindvoerder zorgt er voor dat de maandelijkse vaste lasten worden voldaan, spaargeld wordt opgebouwd en eventuele budgettaire problemen worden opgelost. De bewindvoerder draagt er tevens zorg voor dat er voor eventuele schulden een oplossing wordt gezocht en er geen buitensporige uitgaven plaatsvinden. Na overleg met de rechthebbende bepaalt de bewindvoerder bijvoorbeeld of bepaalde uitgaven noodzakelijk en haalbaar zijn. Alle handelingen van de bewindvoerder staan daarbij in het teken van het gezond en stabiel houden van de financiële situatie van de cliënt. Uiteraard dient de bewindvoerder er daarbij op toe te zien dat er geen nieuwe schulden worden gemaakt.

Aangezien tijdens het bewind het beheer van de onder bewind staande goederen niet toekomt aan de rechthebbende maar aan de bewindvoerder, zal het inkomen van de rechthebbende naar de bewindvoerder worden overgemaakt.²⁷ Deze dient daartoe een

²⁴ Art. 1:441 lid 1 BW.

²⁵ Vlaardingenbroek e.a. 2008, p. 534.

²⁶ Art. 1:441 lid 2 BW.

²⁷ Art. 1:438 lid 1 BW.

bankrekening voor de rechthebbende te openen.²⁸ Van daaruit zal de bewindvoerder de vaste lasten betalen, schulden aflossen en eventueel een spaartegoed opbouwen. De rechthebbende zal van de bewindvoerder periodiek ‘zakgeld’ ontvangen. De rechthebbende kan slechts met medewerking van de bewindvoerder of, indien deze weigerachtig is, met machtiging van de kantonrechter over de onder bewind staande goederen beschikken.²⁹

Een veel voorkomende misvatting is dat beschermingsbewind een schuldsaneringsregeling betreft. Een onderbewindstelling betekent dan ook niet dat direct een schuldsaneringsregeling wordt gestart. Beschermingsbewind is echter wel vaak een belangrijke stap om tot een schuldsaneringsregeling te komen. De bewindvoerder stabiliseert de financiën, inventariseert de schuldenlast en verzorgt de administratieve zaken rond een aanmelding voor schuldhulpverlening. Op het moment dat de financiële situatie stabiel en gezond genoeg is om voor schuldhulpverlening in aanmerking te komen, zal samen met de rechthebbende een aanvraag worden gedaan.³⁰

2.3.3 De verplichtingen van de beschermingsbewindvoerder

De bewindvoerder is verplicht om, zo spoedig mogelijk na de aanvaarding van zijn aanwijzing, een beschrijving van de aan het bewind onderworpen goederen op te maken en een afschrift daarvan in te leveren ter griffie van de bevoegde rechtbank.³¹ Bij het beschermingsbewind is, in tegenstelling tot bewindvoering onder de Wet schuldsanering natuurlijke personen,³² momenteel geen sprake van een publicatieplicht.

Indien er echter sprake is van onder bewind gestelde registergoederen, of een onderneming of aandeel in een vennootschap onder firma die onder bewind wordt gesteld, dan rust er wel een publicatieplicht op de bewindvoerder. In het eerste geval dient de bewindvoerder, zo spoedig mogelijk, de desbetreffende rechterlijke beslissing en zijn benoeming in de openbare registers in te schrijven. In het tweede geval moet de

²⁸ Art. 1:436 lid 4 BW.

²⁹ Art. 1:438 lid 2 BW.

³⁰ T. Schaafsma, *Beschermingsbewind is geen schuldhulpverlening*, <www.beschermingsbewind.nl> (laatst geraadpleegd op 22 juli 2013). T. Schaafsma is bewindvoerder en tevens voorzitter van de klachtencommissie van de BPBI.

³¹ Art. 1:436 lid 1 BW.

³² De Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) wordt in hoofdstuk 3 nader besproken.

desbetreffende rechterlijke beslissing en zijn benoeming in het handelsregister worden ingeschreven.³³

Omdat er tegenwoordig steeds vaker sprake is van mensen met problematische schulden die onder bewind worden gesteld, ben ik van mening dat de publicatieplicht ook moet gelden voor onderbewindgestelden. Een publicatieplicht kan namelijk bijdragen aan het voorkomen van het maken van nieuwe schulden. Personen die van plan zijn om financiële transacties met de rechthebbende aan te gaan, hebben dan de mogelijkheid om van een eventueel bewind op de hoogte te raken. Er kan dan eventueel met de bewindvoerder overleg worden gepleegd. Zoals in paragraaf 2.4 nog ter sprake zal komen is de wetgever ook van mening dat een publicatieplicht de effectiviteit van de beschermingsmaatregel kan vergroten.

Aangezien de bewindvoerder er is voor de te beschermen persoon dient deze enkel die handelingen te verrichten die in het belang van de rechthebbende zijn. De bewindvoerder moet de rechthebbende inlichten over alle handelingen die hij verricht. Daarmee wordt bedoeld dat de bewindvoerder de rechthebbende regelmatig op de hoogte moet houden van zijn beheer. Indien de rechthebbende niet in staat is om die uitleg te vatten, dient de bewindvoerder verslag uit te brengen aan andere personen, bijvoorbeeld naaste familieleden.

Tenzij de kantonrechter anders bepaalt, is de bewindvoerder tevens verplicht om zo spoedig mogelijk een rekening te openen bij een erkende bankinstelling. De bewindvoerder is voorts verplicht om, uitsluitend voor de betalingen die hij bij de vervulling van zijn taak verricht of ontvangt, zoveel mogelijk van deze rekening gebruik te maken.³⁴

Tot slot is de bewindvoerder verplicht om jaarlijks, tenzij ter terechtzitting anders is bepaald, en aan het einde van het bewind rekening en verantwoording af te leggen aan de rechthebbende. Dit gebeurt ten overstaan van de kantonrechter.³⁵ Concreet betekent dit dat de bewindvoerder een staat moet opmaken van alle inkomsten en alle uitgaven die er in het afgelopen jaar zijn geweest. Er moet dus een boekhouding worden

³³ Art. 1:436 lid 3 BW.

³⁴ Art. 1:436 lid 4 BW.

³⁵ Art. 1:445 lid 1 BW.

bijgehouden, en de bewindvoerder moet alle uitgaven kunnen bewijzen aan de hand van rekeningen en facturen en dergelijke.

De kantonrechter heeft dus een toezichthoudende taak op de uitvoering van het bewind.³⁶ De kantonrechter kan, indien hij dit nodig acht, de bewindvoerder bij zich roepen om hem te horen met betrekking tot het gevoerde beschermingsbewind. De bewindvoerder is daarbij verplicht om alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te verstrekken.³⁷

Indien de bewindvoerder geen juiste rekening en verantwoording aflegt aan de kantonrechter, kan dit een reden vormen voor ontslag van de bewindvoerder uit zijn functie.³⁸ De bewindvoerder is overigens tegenover de rechthebbende aansprakelijk indien hij in de zorg van een goed bewindvoerder te kort schiet,³⁹ tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.⁴⁰

2.4 Nieuwe wetgeving

Momenteel is in de Tweede Kamer een wetsvoorstel in behandeling tot wijziging van enkele bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, beschermingsbewind en mentorschap.⁴¹ Dit wetsvoorstel is op 24 oktober 2011 bij de Tweede Kamer ingediend. De beoogde datum van inwerkingtreding was aanvankelijk 1 januari 2013, ten tijde van het schrijven van deze scriptie (juni 2013) is het voorstel echter nog in behandeling in de Tweede Kamer.

Een belangrijke aanleiding voor dit wetsvoorstel is het faillissement van een beschermingsbewindvoerder geweest, waardoor de noodzaak is gebleken voor aanvullende wettelijke kwaliteitseisen van professionele bewindvoerders.⁴² Ook de toename van het aantal 'schuldenbewinden' speelt hierin een grote rol. Dit zijn onderbewindstellingen van goederen van mensen die in een problematische schuldensituatie verkeren. De complexiteit van de schuldensituatie levert voor de

³⁶ Vlaardingenbroek e.a. 2008, p. 537.

³⁷ Art. 1:436 lid 5 BW.

³⁸ Ktr. Maastricht, 6 februari 2009, *LJN* BH2033.

³⁹ Hof 's-Hertogenbosch, 18 januari 2005, *LJN* AS3443.

⁴⁰ Art. 1:444 BW.

⁴¹ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 2, tot wijziging van enige bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen en mentorschap ten behoeve van meerderjarigen en enige andere bepalingen (Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap).

⁴² *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 1.

bewindvoerder vaak extra complexe werkzaamheden op. Ook is het voor betrokkenen en bewindvoerders vaak niet helemaal duidelijk wat men van elkaar mag verwachten.

De staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft er in 2008 op gewezen dat gekeken zal worden of schuldenaren, door aanpassing van het beschermingsbewind, beter tegen zichzelf beschermd kunnen worden.⁴³ Dit heeft er mede toe geleid dat er in het wetsvoorstel meer aandacht wordt besteed aan deze schuldenbewinden.⁴⁴

Het doel van de voorgenomen wetwijziging is het bieden van voldoende toegang tot curatele, beschermingsbewind en mentorschap aan mensen die onvoldoende zelfredzaam zijn. Tevens dienen deze instrumenten zodanig te functioneren dat betrokkenen voldoende worden beschermd.⁴⁵

Bij de wijziging staan de volgende uitgangspunten voorop:⁴⁶

- *De maatregel is passend en bevordert, waar mogelijk, de zelfredzaamheid van de betrokkene.*
- *De betrokkenheid van personen in nabije omgeving wordt ondersteund.*
- *De kwaliteit van wettelijke vertegenwoordigers wordt gewaarborgd.*
- *De wet reflecteert de bestaande praktijk.*
- *De regels betreffende curatele, bewind en mentorschap worden gestroomlijnd en afgebakend.*

Om deze doelstellingen te realiseren heeft de wetgever diverse wetwijzigingen voorgesteld. De voor dit onderzoek relevante wetwijzigingen zullen hieronder kort worden besproken en hebben betrekking op:

- *Wijziging van de gronden voor beschermingsbewind.*
- *Publicatieplicht.*
- *Geschiktheid van vertegenwoordigers.*
- *Kwaliteitseisen voor vertegenwoordigers en controle daarop.*
- *De taak van de bewindvoerder.*

⁴³ Zie ook *Kamerstukken II* 2008/09, 24 515, nr. 140, bijlage 2, voorstel 15 en de reactie daarop.

⁴⁴ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 2.

⁴⁵ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 3.

⁴⁶ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 3.

- *Wijziging van de gronden voor beschermingsbewind*

Het hebben van problematische schulden wordt geïntroduceerd als grond voor het instellen van beschermingsbewind.⁴⁷ Deze situaties had men aanvankelijk niet in gedachte maar een groot deel van het totale aantal bewinden betreft tegenwoordig schuldenbewinden. Daar komt bij dat deze vorm van bewind sneller stijgt dan de overige bewindsvormen.⁴⁸ Dit blijkt ook uit bevindingen van de BPBI.⁴⁹

Mensen die te maken hebben met problematische schulden kunnen bij gemeentelijke schuldhulpinstanties terecht voor minnelijke, of buitengerechtelijke, schuldhulpverlening. Indien dat traject geen resultaat oplevert kan men in aanmerking komen voor schuldsanering op basis van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). Om de kans op een succesvol verloop van de wettelijke schuldsaneringsprocedure te vergroten, dient de situatie van betrokkene zich eerst te stabiliseren.⁵⁰ Het instellen van beschermingsbewind kan bijdragen aan een dergelijke stabilisering.

De Wet schuldsanering natuurlijke personen zal in hoofdstuk 3 besproken worden.

- *Publicatieplicht*

Momenteel rust er op de bewindvoerder een publicatieplicht als er sprake is van onder bewind staande registergoederen, of een onderneming of aandeel in een vennootschap onder firma die onder bewind wordt gesteld. Door tevens een publicatieplicht te introduceren in het geval van bewind vanwege het hebben van problematische schulden, beoogt men de effectiviteit van de maatregel te vergroten.⁵¹ Derden krijgen hierdoor de mogelijkheid om van het bewind op de hoogte te raken wanneer dit zogenaamde schuldenbewinden betreft. Het wetsvoorstel voorziet hierin door publicatie in het curateleregister⁵² mogelijk te maken. Omdat er bij curatele wel sprake is van een

⁴⁷ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 6.

⁴⁸ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 6.

⁴⁹ <www.bpbi.nl> (laatst geraadpleegd op 26 mei 2013); zie ook: T. Schaafsma, *Beschermingsbewind is geen schuldhulpverlening*, <www.beschermingsbewind.nl> (laatst geraadpleegd op 22 juli 2013). T. Schaafsma is bewindvoerder en tevens voorzitter van de klachtencommissie van de BPBI.

⁵⁰ T. Schaafsma, *Beschermingsbewind is geen schuldhulpverlening*, <www.beschermingsbewind.nl> (laatst geraadpleegd op 22 juli 2013). T. Schaafsma is bewindvoerder en tevens voorzitter van de klachtencommissie van de BPBI.

⁵¹ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 7.

⁵² Te raadplegen op <www.rechtspraak.nl> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

publicatieplicht vervalt hiermee tevens een belangrijke reden om ondercuratelestelling te verzoeken in plaats van onderbewindstelling.⁵³

- Geschiktheid van vertegenwoordigers

Om de kwaliteit van vertegenwoordigers te verhogen wordt voorgesteld dat de rechter zich een oordeel vormt over de geschiktheid van de te benoemen bewindvoerder. Tot op heden gebeurt dit enkel bij het benoemen van een mentor.⁵⁴ Tevens wordt de wettelijke opsomming van bij voorbaat ongeschikte vertegenwoordigers uitgebreid.⁵⁵ Hiermee beoogt men te voorkomen dat personen die tevens een ander belang dan dat van de betrokkene behartigen tot diens bewindvoerder worden benoemd, bijvoorbeeld een Wsnp-bewindvoerder die de belangen van de schuldeisers behartigt.⁵⁶

Zoals reeds besproken in paragraaf 2.3.1 ben ik van mening dat het de voorkeur verdient om altijd een professionele en onafhankelijke bewindvoerder te benoemen. Indien men bijvoorbeeld alleen maar bewindvoerders benoemt die bij de BPBI zijn aangesloten weet men van tevoren dat ze geen tegenstrijdige belangen behartigen. Tevens zal het dan, zoals verderop in dit hoofdstuk nog ter sprake zal komen, ook eerder aannemelijk zijn dat de gekozen bewindvoerder over de juiste kwaliteiten beschikt.

- Kwaliteitseisen voor vertegenwoordigers en controle daarop

Het voorstel hangt nauw samen met het voorstel betreffende de geschiktheid van vertegenwoordigers. Het voorstel houdt in, dat tot bewindvoerders die niet uit de familiekring afkomstig zijn, alleen personen of organisaties worden benoemd indien ze voldoen aan nader te stellen kwaliteitseisen.⁵⁷ Jaarlijks moet uit een accountantsverklaring blijken dat aan deze eisen wordt voldaan. De kwaliteitseisen hebben betrekking op de bedrijfsvoering, het minimum aantal bewinden, de werving, scholing en begeleiding van en toezicht op het personeel dat de taken van de bewindvoerder uitoefent.

⁵³ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 7.

⁵⁴ Art. 1:452 lid 1 BW.

⁵⁵ Art. 1:435 lid 5 BW.

⁵⁶ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 8.

⁵⁷ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 4, 9.

Momenteel wordt het toezicht uitgeoefend door de kantonrechter. Dit betreft vooral de naleving van het voorschrift dat de bewindvoerder voor iedere rechthebbende een bankrekening opent, de toelaatbaarheid van uitgaven ten laste van het vermogen van de rechthebbende en het toetsen van de periodieke rekening en verantwoording van de bewindvoerder. Het huidige toezicht heeft geen betrekking op de bedrijfsvoering van de bewindvoerder. Daar moet dit wetsvoorstel verandering in brengen.⁵⁸

Het wetsvoorstel beoogt de kwaliteit van bewindvoerders te waarborgen door hogere kwaliteitseisen te stellen aan professionele bewindvoerders. Voor een bewindvoerder die uit de familiekring afkomstig is gelden deze kwaliteitseisen echter niet. In het kader van de wettelijk preferente volgorde tot benoeming van bewindvoerders lijkt dit een vreemde keuze. Het gevolg hiervan is namelijk dat de groep bewindvoerders die niet hoeft te voldoen aan de hogere kwaliteitseisen de voorkeur geniet boven de professionele bewindvoerders die wel aan de hogere kwaliteitseisen dienen te voldoen.

De wetgever heeft hiervoor gekozen omdat het stellen van hogere kwaliteitseisen aan familieleden tot gevolg kan hebben dat er onvoldoende bewindvoerders geschikt zullen worden geacht, met als gevolg dat er minder bewindvoerders beschikbaar zullen zijn. De wetgever gaat er in dit geval van uit dat bewindvoering vaak een voortzetting betreft van reeds bestaande taken. Als voorbeeld noemt de wetgever hier de dochter die de bankrekening van haar dementerende moeder beheert en op een gegeven moment formeel tot bewindvoerder wordt benoemd. De wetgever acht het in deze situaties onwenselijk dat personen uit de nabije omgeving, met wie de rechthebbende vertrouwd is, minder snel tot diens bewindvoerder worden benoemd omdat deze personen het best in staat worden geacht om de belangen van betrokkene te behartigen.⁵⁹

In dergelijke situaties kan men stellen dat de genoemde vertrouwensband tussen moeder en dochter van belang is. In het geval van schuldenbewinden ben ik echter van mening dat de kwaliteit van de bewindvoerder zwaarder dient te wegen. De complexiteit van de schuldsituatie levert immers vaak extra complexe werkzaamheden op voor de bewindvoerder. De bewindvoerder dient dan ook over de juiste kennis en vaardigheden te beschikken om met deze complexe situatie om te kunnen gaan. De benoeming van een professionele bewindvoerder zal in dat geval een

⁵⁸ *Kamerstukken II 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 9.*

⁵⁹ *Kamerstukken II 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 4.*

meer voor de hand liggende oplossing zijn. Deze dienen, als het aan de wetgever ligt, straks immers te voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen, hetgeen niet geldt voor bewindvoerders die afkomstig zijn uit de familiekring.⁶⁰ Hier komt nog bij dat de wetgever erkent dat er in familieverhoudingen regelmatig onenigheid ontstaat over de benoeming en het functioneren van familiebewindvoerders.

Als oplossing voor mogelijke problemen bij familiebewindvoerders stelt de wetgever voor om de invloed van mensen uit de nabije omgeving op het functioneren van de bewindvoerder te vergroten, zodat eerder ingegrepen kan worden en zij zo nodig kunnen verzoeken om ontslag van de bewindvoerder of om beëindiging van het beschermingsbewind.⁶¹ Door deze oplossing worden mogelijke problemen in de familieverhoudingen echter niet voorkomen, hetgeen bij de benoeming van een professionele bewindvoerder wel het geval is. Daar komt bij dat schuldbewinden vaak leiden tot toepassing van de Wet schuldsanering natuurlijke personen en, zoals in hoofdstuk 4 nader wordt besproken, door de benoeming van een professionele bewindvoerder de kans op een succesvol verloop van de schuldsaneringsregeling zal worden vergroot.

In de praktijk wordt bij bewindsverzoeken op grond van geestelijke of lichamelijke beperkingen meestal de voorkeur gegeven aan een familielid en bij verzoeken in het geval van schulden gaat de voorkeur meestal al uit naar een professionele bewindvoerder.⁶² Omdat een van de uitgangspunten van het wetsvoorstel is dat de wet de bestaande praktijk reflecteert, ben ik ook in dat kader van mening dat er in geval van schuldbewinden altijd een professionele bewindvoerder benoemt dient te worden.

- De taak van de bewindvoerder

Om onduidelijkheid over de taken van de bewindvoerder te voorkomen, acht de wetgever het van belang dat bij de instelling van het beschermingsbewind voor alle betrokkenen duidelijk is wat het doel van het bewind is en wat betrokkenen van elkaar mogen verwachten. In de praktijk blijkt namelijk vaak onduidelijkheid te bestaan over de vraag welke taak de bewindvoerder heeft ten aanzien van (problematische) schulden.

⁶⁰ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 4, 9.

⁶¹ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 4.

⁶² Tromp e.a. 2006, p. 144.

Het wetsvoorstel voorziet erin dat de bewindvoerder alle handelingen kan verrichten die aan een goed bewind bijdragen. Met betrekking tot de verplichtingen van de bewindvoerder geldt de norm dat hij als goed bewindvoerder handelt en een goed financieel beheer voert. Indien de situatie in de loop van de tijd wijzigt, kan de bewindvoerder dit in zijn verslag vermelden en kunnen zonodig de verwachtingen worden bijgesteld. Vooral in het geval dat er zowel sprake is van een bewindvoerder als een mentor ligt het in de rede dat beiden afspraken maken over de concrete invulling van hun taken ten aanzien van de betrokkene.⁶³

⁶³ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 13.

2.5 Samenvatting

Beschermingsbewind is een maatregel die erop gericht is de financiële belangen van natuurlijke personen te behartigen. De maatregel is bedoeld voor mensen die zelf niet, of niet meer, in staat zijn hun financiële zaken naar behoren te regelen. Bij beschermingsbewind wordt het vermogen, of een deel van het vermogen, van de rechthebbende onder bewind gesteld.

Voor het instellen van beschermingsbewind dient een verzoek aan de kantonrechter te worden gedaan. Indien de kantonrechter van mening is dat er aan de grond voor onderbewindstelling is voldaan, kan deze het bewind instellen. Daarbij benoemt de kantonrechter een bewindvoerder. De bewindvoerder kan iemand uit de naaste omgeving van betrokkene zijn maar ook een professioneel bewindvoerder. De wet stelt geen nadere eisen aan de bewindvoerder maar geeft enkel aan wie niet tot bewindvoerder benoemd kan worden. Zo kunnen personen die zelf onder curatele of bewind staan, of die in een faillissement of schuldsanering zijn verwickeld, niet tot bewindvoerder worden benoemd.

Gebleken is dat de wettelijk bepaalde volgorde voor de benoeming van een bewindvoerder niet altijd de meest geschikte is.

Zodra het bewind is ingesteld zal de bewindvoerder het inkomen van de rechthebbende beheren. Hij heeft tot taak de rechthebbende in of buiten rechte te vertegenwoordigen en zorg te dragen voor een doelmatig beheer van het onder bewind staande vermogen van de rechthebbende. In de praktijk zal de bewindvoerder zorg dragen voor betaling van de vaste lasten van de rechthebbende, het opbouwen van een spaartegoed en het oplossen van budgettaire problemen. De bewindvoerder draagt er zorg voor dat er voor eventuele schulden een oplossing wordt gezocht en dat er geen nieuwe schulden ontstaan.

Recentelijk hebben zich problemen voorgedaan rond het faillissement van een professionele bewindvoerder. Hierdoor is de rechthebbende ernstig in de problemen gekomen. Deze gebeurtenis is er mede de aanleiding toe geweest dat de wetgever de huidige wettelijke regelingen betreffende het bewindvoederschap wenst aan te scherpen.

Met name op het gebied van de kwaliteitseisen die aan bewindvoerders worden gesteld en op het gebied van toezicht op de werkwijze van de bewindvoerders zullen de regels, als het aan de wetgever ligt, worden aangescherpt.

Schuldenbewinden vormen inmiddels een groot deel van het totale aantal bewinden. In de praktijk leidt dit vaak tot toepassing van de Wet schuldsanering natuurlijke personen. In het volgende hoofdstuk zal deze wet besproken worden.

Hoofdstuk 3 De Wet schuldsanering natuurlijke personen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de werking van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (verder ook: Wsnp) besproken. Hierbij zal gekeken worden naar de achtergrond, de doelstelling en de uitwerking van de Wsnp. Ook wordt gekeken naar de taken, bevoegdheden en verplichtingen van de bewindvoerder. Tot slot komen de verplichtingen van de schuldenaar en de manieren waarop de schuldsaneringsregeling kan eindigen aan bod.

3.2 Achtergrond van de Wsnp

Van oudsher geldt in het burgerlijk recht het beginsel dat financieel onvermogen geen grond is waarop iemand zich kan beroepen als hij zijn financiële verplichtingen niet kan nakomen. Als iemand eenmaal schulden heeft dan volgt uit de wet dat schuldeisers die mogen verhalen op alle (toekomstige) goederen en inkomsten van de schuldenaar.⁶⁴ Tijdens de laatste decennia van de vorige eeuw ontstond in Nederland steeds meer de overtuiging dat natuurlijke personen, die buiten hun schuld in een uitzichtloze schuldensituatie terecht waren gekomen, niet levenslang aan hun schuldeisers gebonden mogen blijven.⁶⁵ In de loop der jaren zijn dan ook diverse voorstellen gedaan om die levenslange aansprakelijkheid, onder omstandigheden, op te heffen. Dit heeft uiteindelijk - in 1998 - geleid tot de invoering van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp). De Wsnp is ondergebracht in de derde titel van de Faillissementwet.

3.3 Doelstellingen van de Wsnp

De Wsnp heeft van oorsprong drie doelstellingen: (1) schuldenaren door middel van een wettelijke schuldsanering de mogelijkheid bieden tot een schuldenvrije toekomst, (2) het aantal faillissementen van natuurlijke personen zoveel mogelijk terugdringen en (3) grotere bereidheid bij schuldeisers kweken om mee te werken aan minnelijke schuldregelingen.⁶⁶

⁶⁴ Art. 3:276 BW.

⁶⁵ Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 122.

⁶⁶ *Kamerstukken II* 1992/93, 22 969, nr. 3.

Met de eerste doelstelling wordt de aloude regel, dat een schuldenaar moet instaan voor de betaling van zijn schulden, doorbroken. Dit doel wordt bereikt doordat de resterende vorderingen, na afloop van een wettelijke schuldsanering, niet meer in rechte afdwingbaar zijn. Indien de schuldenaar zich tijdens het schuldsaneringstraject aan alle wettelijke verplichtingen houdt, verkrijgt hij een zogeheten ‘schone lei’. De schone lei is de benaming voor het rechtsgevolg dat openstaande (rest)vorderingen niet langer meer in rechte afdwingbaar zijn.⁶⁷

Omdat schuldeisers daarvan nadeel zullen ondervinden, is de schuldenaar verplicht om zich tot het uiterste in te spannen om de nadelige gevolgen voor de schuldeisers zoveel mogelijk te beperken. Aan welke verplichtingen de schuldenaar hiertoe moet voldoen komt verderop in dit hoofdstuk nog aan de orde.

De tweede doelstelling was om faillissementen van natuurlijke personen zoveel mogelijk terug te dringen. Dit omdat een faillissement van een natuurlijk persoon in de praktijk voor niemand een oplossing biedt.⁶⁸ Tenzij een faillissement eindigt in een akkoord zijn de, na opheffing of beëindiging van het faillissement resterende schulden, immers weer opeisbaar.⁶⁹ Schuldenaren blijven dan alsnog levenslang aan hun schuldeisers gebonden. De tweede doelstelling wordt bereikt door schuldenaren de mogelijkheid te bieden een beroep te doen op de Wsnp zodra schuldeisers hun faillissement hebben aangevraagd.⁷⁰

De derde doelstelling betrof het kweken van grotere bereidheid bij schuldeisers om mee te werken aan een minnelijke schuldregeling. Omdat veel schuldeisers van mening waren dat het wettelijk traject hen meer zou opleveren en omdat er in het wettelijk traject sprake is van rechterlijke controle, weigerden zij echter mee te werken aan een minnelijke regeling. De wet had dan ook een funeste uitwerking op het bereiken van minnelijke regelingen.⁷¹

⁶⁷ Dethmers 2005, p. 13.

⁶⁸ Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 122.

⁶⁹ Art. 195 Fw.

⁷⁰ Art. 3 Fw.

⁷¹ Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 123.

3.4 De procedure van de Wsnp

3.4.1 Het toelatingsverzoek

Om toegelaten te worden tot de wettelijke schuldsanering moet een schuldenaar een verzoekschrift indienen bij de rechtbank. De schuldenaar moet aantonen dat redelijkerwijs is te voorzien dat hij niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden, of in de toestand verkeren dat hij heeft opgehouden te betalen.⁷² Het ‘verkeren in de toestand van te hebben opgehouden te betalen’ leidt normaal gesproken tot faillissement.⁷³ Door dit criterium ook te gebruiken bij toelating tot de schuldsaneringsregeling kan worden voorkomen dat natuurlijke personen failliet worden verklaard, waarmee een van de doelstellingen van de Wsnp wordt gerealiseerd.

Bij het verzoekschrift dient de schuldenaar een met redenen omklede verklaring af te leggen waaruit blijkt dat er geen reële mogelijkheden zijn om tot een buitengerechtelijke schuldsanering te komen.⁷⁴ Deze zogenaamde ‘285-verklaring’ kan alleen worden afgegeven door het college van burgemeester en wethouders van de woonplaats van de schuldenaar. De afgifte daarvan wordt in de praktijk gemandateerd aan erkende schuldhulpverlenende instellingen. Uit deze verplichting blijkt dat de schuldenaar eerst geprobeerd moet hebben om tot een minnelijke oplossing te komen.⁷⁵

De schuldenaar wordt vervolgens uitgenodigd voor een zitting waar hij het verzoek mondeling kan toelichten. Op basis van de aangeleverde informatie toetst de rechtbank vervolgens of de schuldenaar aan de toelatingseisen voldoet. Schuldeisers zijn daar niet bij aanwezig. Zij kunnen vooraf dus geen bezwaar maken tegen toelating. De Hoge Raad heeft hieromtrent overigens bepaald dat een brief aan de rechtbank, van een schuldeiser die bezwaar heeft tegen toelating tot de schuldsaneringsregeling van zijn schuldenaar, niet uitgesloten kan worden van het onderzoek dat de rechtbank dient te doen naar de feiten en omstandigheden.⁷⁶

⁷² Art. 284 lid 1 Fw.

⁷³ Art. 1 Fw.

⁷⁴ Art. 285 Fw.

⁷⁵ Hof Arnhem 10 april 2008, *LJN* BD3935.

⁷⁶ HR 25 februari 2000, *LJN* AA4938.

3.4.2 De toelatingseisen

De wettelijke schuldsanering kent drie toelatingseisen:⁷⁷

- Het moet voldoende aannemelijk zijn, dat de schuldenaar niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden.⁷⁸
- Het moet voldoende aannemelijk zijn, dat de schuldenaar ten aanzien van het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden, in de vijf jaar voorafgaand aan de dag waarop het verzoek is ingediend, te goeder trouw is geweest.⁷⁹
- Het moet voldoende aannemelijk zijn, dat de schuldenaar de uit de schuldsanering voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen en zich zal inspannen zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven.

De wet kent ook een aantal afwijzingsgronden.⁸⁰ De rechter wijst een verzoek af, als sprake is van een van de volgende gronden:

- De schuldenaar wordt in staat geacht te kunnen voortgaan met betalen.
- Er bestaat gegronde vrees, dat de schuldenaar tijdens de regeling zal trachten zijn schuldeisers te benadelen of dat hij zijn uit de regeling voortvloeiende verplichtingen niet naar behoren zal nakomen.⁸¹
- De schuldsanering is al op de schuldenaar van toepassing.

De rechtbank *kan* het verzoek afwijzen op grond van de volgende afwegingen:

- De schuldenaar heeft minder dan tien jaar voorafgaand aan het verzoek in staat van faillissement verkeer, of de schuldsaneringsregeling is op hem van toepassing geweest.
- Aannemelijk is dat de schuldenaar, ten aanzien van het ontstaan van zijn schulden, niet te goeder trouw is geweest.⁸²

In de wet is overigens een hardheidsclausule opgenomen.⁸³ Deze bepaling maakt het mogelijk dat personen, die bij het ontstaan van hun schulden niet te goeder trouw waren,

⁷⁷ Art. 288 lid 1 Fw.

⁷⁸ In tegenstelling tot een faillissementsaanvraag is pluraliteit van schuldeisers geen vereiste. HR 13 juni 2003, *NJ* 2003, 520.

⁷⁹ HR 8 februari 2008, *LJN* BC2203; HR 20 april 2007, *LJN* BA0903.

⁸⁰ Art. 288 lid 2 Fw.

⁸¹ Rb. Arnhem 3 april 2006, *LJN* AX9536.

⁸² HR 10 januari 2003, *NJ* 2003, 195; HR 12 mei 2000, *NJ* 2000, 567; HR 26 januari 2001, *LJN* AA9668.

⁸³ Art. 288 lid 3 Fw.

toch tot de schuldsaneringsregeling kunnen worden toegelaten.⁸⁴ Het dient dan voldoende aannemelijk te zijn dat de schuldenaar de omstandigheden, die bepalend zijn geweest voor het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden, onder controle heeft gekregen.⁸⁵

In de literatuur wordt overigens door sommigen gepleit voor afschaffing van de goede trouw toets. De goede trouw toets is volgens hen begrijpelijk vanuit de gedachte dat deze bijdraagt aan het creëren van een maatschappelijk draagvlak voor de Wsnp, maar die gedachte zou voorbijgaan aan het feit dat problematische schulden niet alleen een persoonlijk maar ook een maatschappelijk probleem vormen. Dit maatschappelijk probleem wordt niet opgelost door het weigeren van de toegang tot de Wsnp.⁸⁶

Als een schuldenaar wordt toegelaten wijst de rechtbank een rechter-commissaris en een bewindvoerder aan.⁸⁷ De rechter-commissaris houdt toezicht op de taakvervulling door de bewindvoerder.⁸⁸ Verder wordt standaard de naam van de schuldenaar vermeld in de staatscourant,⁸⁹ alsmede in een openbaar register⁹⁰ en in het landelijk register schuldsaneringen,⁹¹ dat onder meer via internet is te raadplegen.⁹² De publicatie heeft als doel om onbekende schuldeisers op de hoogte te brengen van de uitgesproken schuldsanering, zodat zij hun vorderingen ter verificatie kunnen indienen. De reeds bekende schuldeisers worden rechtstreeks door de bewindvoerder op de hoogte gebracht van de uitgesproken schuldsanering.⁹³

3.4.3 De uitwerking

Vanaf het moment dat de schuldenaar wordt toegelaten tot de schuldsaneringsregeling komt er, ten behoeve van de schuldeisers, een algemeen beslag te rusten op het vermogen van de schuldenaar. Door de uitspraak van de schuldsanering komt aan de individuele verhaalsrechten van schuldeisers een einde. Alle aangevangen executies

⁸⁴ HR 16 februari 2007, *LJN AZ6535*.

⁸⁵ Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 135.

⁸⁶ Von den Hoff 2008, p. 110.

⁸⁷ Art. 287 lid 3 Fw.

⁸⁸ Art. 314 Fw.

⁸⁹ Art. 293 lid 1 Fw.

⁹⁰ Art. 294 Fw.

⁹¹ Art. 294a Fw.

⁹² <www.wsnp.rvr.org> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

⁹³ Art. 322 Fw.

worden geschorst en gelegde beslagen komen te vervallen.⁹⁴ Omdat er tegen de uitspraak geen verzet, hoger beroep of cassatie mogelijk is, kunnen schuldeisers niets ondernemen tegen de beslissing van de rechtbank waarin de toepassing van de schuldsaneringsregeling wordt uitgesproken.⁹⁵

De schuldsaneringsregeling werkt ten aanzien van alle vorderingen op de schuldenaar die ten tijde van de uitspraak tot de toepassing van de schuldsaneringsregeling bestaan.⁹⁶ Vorderingen die pas na de uitspraak ontstaan vallen alleen onder het toepassingsbereik van de schuldsaneringsregeling indien zij ontstaan uit hoofde van ontbinding of vernietiging van een vóór de uitspraak met de schuldenaar gesloten overeenkomst.⁹⁷ Al deze vorderingen kunnen tijdens de toepassing van de schuldsaneringsregeling uitsluitend geldend worden gemaakt door indiening ter verificatie.⁹⁸

Indien in de boedel voldoende baten aanwezig zijn om, na betaling van de boedelschulden, aan de schuldeisers een bedrag uit te kunnen keren, dienen de ingediende vorderingen door de rechtbank te worden geverifieerd. De bewindvoerder onderzoekt de deugdelijkheid van de ingediende vorderingen. Vervolgens stelt hij een lijst op van de door hem voorlopig erkende vorderingen. Deze lijsten worden ter inzage bij de griffie neergelegd. De bewindvoerder stelt hiervan alle bekende schuldeisers op de hoogte en vermeld daarbij tevens wanneer de verificatievergadering zal plaatsvinden. De vorderingen worden na de verificatievergadering door de rechtbank vastgesteld.⁹⁹

Omdat er van de zijde van de schuldeisers weinig of geen belangstelling bleek te bestaan voor het bijwonen van een verificatievergadering, heeft de wetgever het mogelijk gemaakt de vorderingen te verifiëren zonder vergadering.¹⁰⁰

⁹⁴ Art. 301 Fw.

⁹⁵ Art. 292 lid 2 Fw.

⁹⁶ Separatisten, bijvoorbeeld pand- en hypotheekhouders, kunnen hun rechten evenwel uitoefenen alsof er geen sprake is van toepassing van de Wsnp. Art. 299 lid 3 Fw. jo art. 57 Fw.

⁹⁷ Art. 299 lid 1 Fw.

⁹⁸ Art. 299 lid 2 Fw.

⁹⁹ Art. 318 Fw. jo art. 328 Fw.

¹⁰⁰ Art. 328a Fw.

3.5 De Wsnp-bewindvoerder

3.5.1 Wie kan er tot Wsnp-bewindvoerder worden benoemd

Zowel advocaten als niet-advocaten kunnen tot bewindvoerder worden benoemd. Voor advocaten is er voornamelijk een rol weggelegd in zaken waarin de schuldenaar in de vijf jaar voorafgaand aan de schuldsaneringsregeling een bedrijf heeft uitgeoefend, of wanneer de complexiteit van de zaak daartoe aanleiding geeft.¹⁰¹ Niet-advocaten moeten om benoemd te kunnen worden een, door de Raad voor de Rechtsbijstand erkende, opleiding tot Wsnp-bewindvoerder hebben gevolgd.¹⁰² Bewindvoerders die geen advocaat zijn werken meestal bij een gemeentelijke kredietbank, sociale dienst, maatschappelijk werk instelling of een bureau voor particuliere schuldhulpverlening. Advocaten kunnen zonder meer als bewindvoerder optreden en hoeven daarvoor geen extra opleiding te volgen.

3.5.2 De taken en bevoegdheden van de Wsnp-bewindvoerder

De taken van de bewindvoerder zijn tweeledig. De bewindvoerder is belast met:

- Het toezicht op de naleving door de schuldenaar van diens verplichtingen die uit de schuldsaneringsregeling voortvloeien.¹⁰³
- Het beheer en de vereffening van de boedel.¹⁰⁴

Voor wat betreft het toezicht op de naleving van de verplichtingen van de schuldenaar heeft de bewindvoerder de beschikking over enkele controle instrumenten. De voornaamste daarvan zijn de *postblokkade* en het *huisbezoek*.

De postblokkade houdt in dat alle post, die aan de schuldenaar is gericht, eerst naar de bewindvoerder wordt gestuurd.¹⁰⁵ Hij mag die openen om informatie voor de zaak te verzamelen, te controleren of de schuldenaar zich aan zijn wettelijke verplichtingen houdt en om te controleren of de schuldenaar enig vermogen bezit. De postblokkade geldt in beginsel voor een periode van dertien maanden. Gedurende de

¹⁰¹ *Kamerstukken II* 1992/93, 22 969, nr. 3.

¹⁰² Voor opleidingen en toelatingsvoorwaarden zie <www.wsnp.rvr.org> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

¹⁰³ Art. 316 lid 1 onder a Fw.

¹⁰⁴ Art. 316 lid 1 onder b Fw.

¹⁰⁵ Art. 293 lid 2 Fw.

schuldsaneringsregeling kan de bewindvoerder de rechter-commissaris verzoeken om wijziging van deze termijn, of om een nieuwe last gedurende een bepaalde termijn.¹⁰⁶

Naast deze controle legt de bewindvoerder, binnen veertien dagen na zijn benoeming, een huisbezoek bij de schuldenaar af. Doel daarvan is om te inventariseren of de schuldenaar een bovenmatige boedel heeft die na liquidatie geld oplevert dat ten goede kan komen aan de schuldeisers. Goederen die nodig zijn om te wonen, te leven en om inkomen mee te verwerven komen niet voor liquidatie in aanmerking.¹⁰⁷

De bewindvoerder is tevens belast met het beheer over de boedel en de vereffening ervan. De bewindvoerder opent een boedelrekening en maakt verslagen over de voortgang van de regeling. In principe wordt van de bewindvoerder verwacht dat hij, elk half jaar, een verslag maakt en dat naar de rechter-commissaris stuurt. Het verslag wordt bij de griffie neergelegd, zodat geïnteresseerde schuldeisers er kennis van kunnen nemen.¹⁰⁸ Er wordt onder meer in gemeld of de (financiële) situatie van de schuldenaar is gewijzigd, de schuldenaar de boedelbijdragen heeft voldaan, hoe de stand van de boedelrekening is, of er nieuwe schulden zijn ontstaan en of de schuldenaar aan de overige verplichtingen heeft voldaan.¹⁰⁹

Om de boedel te kunnen vereffenen moet de bewindvoerder een crediteurenregistratie bijhouden en alle bekende schuldeisers op de hoogte stellen van de uitgesproken schuldsanering.¹¹⁰ Zoals in paragraaf 3.4.2 reeds vermeld worden onbekende schuldeisers op de regeling geattendeerd door publicatie van de naam van de schuldenaar in de staatcourant en op internet.¹¹¹ De schuldeisers moeten hun vordering bij de bewindvoerder indienen.¹¹² Deze toetst vervolgens of de vorderingen onder de werking van de schuldsanering vallen, stelt de hoogte van het bedrag vast dat in de registratie opgenomen moet worden en stelt vast welke rang een schuldeiser heeft.¹¹³

¹⁰⁶ Art. 287 lid 5 Fw.

¹⁰⁷ Art. 295 lid 4 Fw jo art. 21 Fw.

¹⁰⁸ Art. 318 lid 1 Fw.

¹⁰⁹ Dethmers 2005, p. 84.

¹¹⁰ Art. 322 Fw.

¹¹¹ Art. 293 en 294 Fw.

¹¹² Art. 289 Fw.

¹¹³ Art. 349 Fw.

3.5.3 De verplichtingen van de Wsnp-bewindvoerder

De bewindvoerder zorgt, dadelijk na zijn benoeming, door alle nodige en gepaste middelen, voor de bewaring van de boedel.¹¹⁴ Tevens dient hij een beschrijving van de boedel op te maken, welke ter kosteloze inzage bij de griffie van de rechtbank wordt neergelegd.¹¹⁵ De bewindvoerder brengt vervolgens, binnen twee maanden na uitspraak tot toepassing van de schuldsaneringsregeling, en uiterlijk tien dagen voor de dag dat de verificatievergadering zal worden gehouden, een verslag uit over de toestand van de boedel.¹¹⁶

De bewindvoerder moet een crediteurenregistratie bijhouden en stelt alle bekende schuldeisers schriftelijk in kennis van de plaats en datum van de verificatievergadering.¹¹⁷

Zoals hierboven reeds vermeld dient de bewindvoerder verslag uit te brengen van de voortgang van de schuldregeling. Hij dient hiertoe iedere zes maanden een verslag over de voortgang van de schuldregeling neer te leggen ter griffie van de rechtbank.¹¹⁸ Uit dit verslag moet blijken wat de stand van zaken is en of de schuldenaar aan zijn verplichtingen heeft voldaan. Het niet of onvoldoende voldoen aan deze verplichting kan leiden tot ontslag van de bewindvoerder.¹¹⁹

Ter vereffening van de boedel dient de bewindvoerder alle tot de boedel behorende goederen te gelde te maken.¹²⁰ Indien er voldoende middelen aanwezig zijn gaat de bewindvoerder over tot een uitdeling aan de geverifieerde schuldeisers. De bewindvoerder dient daartoe een uitdelingslijst op te maken. De lijst houdt in, een staat van de ontvangsten en uitgaven, de namen van de schuldeisers, het geverifieerde bedrag van ieders vordering en de daarop te ontvangen uitkering.¹²¹ De hoogte van deze uitkering is afhankelijk van de rang die de betreffende schuldeiser inneemt.¹²²

¹¹⁴ Art. 323 Fw.

¹¹⁵ Art. 324 en 325 Fw.

¹¹⁶ Art. 318 Fw.

¹¹⁷ Art. 322 Fw.

¹¹⁸ Art. 318 Fw.

¹¹⁹ Rb. Utrecht 26 augustus 2011, *LJN* BR6805.

¹²⁰ Art. 347 Fw.

¹²¹ Art. 349 Fw.

¹²² Voor een uitgebreide beschrijving van de diverse rangen van schuldeisers zie: Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 145-149.

Zowel schuldeisers van vorderingen ten aanzien waarvan de schuldsaneringsregeling werkt als de schuldenaar zelf kunnen bij verzoekschrift tegen elke handeling van de bewindvoerder bij de rechter-commissaris opkomen, of van deze een bevel uitlokken dat de bewindvoerder een bepaalde handeling zal verrichten of een voorgenomen handeling zal nalaten.¹²³ De rechtbank is bevoegd de bewindvoerder, na hem gehoord te hebben, te ontslaan en door een ander te vervangen. Dit kan op voordracht van de rechter-commissaris, op een met redenen omkleed verzoek van de bewindvoerder zelf, een of meer schuldeisers dan wel de schuldenaar.¹²⁴

3.6 De verplichtingen van de schuldenaar

Tijdens de schuldsaneringsregeling heeft de schuldenaar diverse verplichtingen waaraan hij zich moet houden. De wet stelt, bij de toelating van de schuldenaar tot de schuldsaneringsregeling en bij de beëindiging daarvan, dat het voldoende aannemelijk moet zijn dat de schuldenaar de uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen of heeft nageleefd.¹²⁵

De schuldenaar heeft een *inspanningsverplichting*, een *informatieplicht*, een *afdrachtplicht* en de *verplichting om geen nieuwe schulden te maken*.

De *inspanningsplicht* houdt in dat de schuldenaar zich moet inspannen om zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven.¹²⁶ De schuldenaar die arbeidsgeschikt en werkloos is heeft bijvoorbeeld een sollicitatieplicht.¹²⁷

De *informatieplicht* betreft de verplichting van de schuldenaar om voor de rechter-commissaris of de bewindvoerder te verschijnen en deze alle inlichtingen te verschaffen als hij daartoe wordt opgeroepen.¹²⁸ Ook is de schuldenaar verplicht om, tijdens een verhoor door de rechter-commissaris, alle inlichtingen te verstrekken die van hem verlangd worden. De Hoge Raad heeft overigens bepaald dat van de schuldenaar

¹²³ Art. 317 lid 1 Fw.

¹²⁴ Art. 319 Fw.

¹²⁵ Zie art. 288 lid 1 sub c Fw en art. 350 lid 2 sub c Fw.

¹²⁶ Art. 288 lid 1 sub c Fw.

¹²⁷ HR 19 januari 2007, *LJN AZ2048*.

¹²⁸ Art. 327 jo. 105 Fw.

verwacht kan worden dat hij ook die inlichtingen verstrekt waar niet om gevraagd is, maar die wel van belang kunnen zijn.¹²⁹

De *afdrachtplicht* houdt in dat alle vermogen en inkomen van de schuldenaar in de boedel valt met uitzondering van de inboedel, de beslagvrije voet en een eventueel, door de rechter-commissaris te bepalen, nominaal bedrag.¹³⁰ De beslagvrije voet betreft dat deel van het inkomen dat nodig is om de vaste lasten van te betalen en om in het levensonderhoud te kunnen voorzien.¹³¹ De beslagvrije voet en het, door de rechter-commissaris te bepalen, nominaal bedrag vormen tezamen het zogenaamde vrij te laten bedrag (vtlb). Dit vrij te laten bedrag wordt door de Wsnp-bewindvoerder berekend aan de hand van het vtlb-rapport.¹³² Het vtlb-rapport is samengesteld door de Werkgroep Rekenmethode vtlb van Recofa¹³³ en heeft tot doel om eenheid te brengen in de berekening van het vtlb. De rekenmethode in dit rapport wordt gevolgd door alle rechtbanken en alle instellingen die zijn aangesloten bij de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK).

Tot slot mag de schuldenaar *geen bovenmatige nieuwe schulden doen of laten ontstaan*.¹³⁴ Indien er tijdens de schuldsaneringsregeling toch nieuwe schulden ontstaan dan vallen deze niet onder de werking van de Wsnp en kan dit, zoals verderop in dit hoofdstuk nog wordt besproken, leiden tot tussentijdse beëindiging van de Wsnp. Een verzoek hiertoe kan echter niet door de ‘nieuwe’ schuldeisers worden gedaan.¹³⁵ Wel kunnen zij een verzoek indienen tot faillietverklaring van de schuldenaar. In het geval dat dit leidt tot faillissement van de schuldenaar eindigt de Wsnp van rechtswege.¹³⁶

Zoals verderop in dit hoofdstuk nog zal worden besproken kan de schuldsaneringsregeling tussentijds worden beëindigd indien de schuldenaar tekort schiet in de nakoming van zijn verplichtingen. Er wordt dan geen zogenaamde ‘schone lei’ verleend en alle vorderingen worden weer gewoon opeisbaar.

¹²⁹ HR 15 februari 2002, *NJ* 2002, 259; HR 19 januari 2001, *NJ* 2001, 232.

¹³⁰ Art. 295 Fw.

¹³¹ Art. 475d Rv.

¹³² Zie <www.wsnp.rvr.org> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

¹³³ Recofa is een werkgroep van rechters-commissarissen in insolventiezaken.

¹³⁴ Art. 350 lid 3 sub d Fw.

¹³⁵ Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 143-144.

¹³⁶ Art. 312 lid 2 Fw.

3.7 Termijn van de schuldsaneringsregeling

De termijn van de schuldsaneringsregeling is in beginsel drie jaar. In sommige gevallen kan de regeling verlengd worden tot maximaal vijf jaar. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn als voor de gehele termijn van de schuldsaneringsregeling een hoger vrij te laten bedrag door de rechter-commissaris is vastgesteld.¹³⁷ Rechtbanken kunnen om allerlei redenen afwijken van de reguliere termijn van drie jaar. De rechter-commissaris heeft de bevoegdheid om ambtshalve, of op verzoek van de bewindvoerder, de schuldenaar en een of meer van de schuldeisers, de termijn van de schuldsaneringsregeling te wijzigen.¹³⁸

Het zal zelden gaan om verkorting van de termijn van drie jaar. Enkel wanneer de boedel praktisch leeg is en niet te verwachten is dat er in de toekomst baten ontstaan is het zinloos de uitgebreide en lange schuldsaneringsprocedure te volgen. Bijvoorbeeld indien de schuldenaar een bejaarde is met een AOW-uitkering.

3.8 Beëindiging van de schuldsaneringsregeling

Een wettelijke schuldsanering kan op verschillende wijzen worden beëindigd. Als de schuldenaar zich aan zijn verplichtingen heeft gehouden zal de regeling eindigen door het *verstrijken van de saneringstermijn*.¹³⁹ Andere manieren waarop een schuldsanering beëindigd kan worden zijn een *faillissement*,¹⁴⁰ een *akkoord*,¹⁴¹ *verkorting van de termijn*¹⁴² of een *tussentijdse beëindiging* met eventueel aansluitend een faillissement.¹⁴³

Het verstrijken van de saneringstermijn is de reguliere beëindiging. Op een zitting beoordeelt de rechtbank dan of de schuldenaar de zogenaamde *schone lei* kan verkrijgen. Tijdens de zitting licht de bewindvoerder toe of de schuldenaar zich aan de opgelegde verplichtingen heeft gehouden. Als dit het geval is dan geeft de rechtbank een vonnis waarin wordt bepaald dat de schuldenaar niet (toerekenbaar) is

¹³⁷ Art. 349a lid 1 Fw.

¹³⁸ Art. 349a lid 2 Fw.

¹³⁹ Art. 352 lid 1 Fw.

¹⁴⁰ Art. 312 Fw.

¹⁴¹ Art. 340 Fw.

¹⁴² Art. 352 lid 2 Fw.

¹⁴³ Art. 350 Fw.

tekortgeschoten.¹⁴⁴ Zodra dit vonnis in kracht van gewijsde is gegaan wordt door de bewindvoerder een slotuitdelingslijst opgemaakt en ter inzage gelegd.

De schuldsanering eindigt pas door het verbindend worden van deze slotuitdelingslijst, en wel van rechtswege.¹⁴⁵ Vorderingen ten aanzien waarvan de schuldsaneringsregeling werkt zijn dan niet langer afdwingbaar. De resterende schulden bestaan nog wel, maar omdat schuldeisers geen activiteiten meer mogen ondernemen om deze in te vorderen is de schuldenaar in de praktijk schuldenvrij.

De Hoge Raad heeft met betrekking tot het beëindigen van de schuldsanering overigens bepaald dat goederen die de schuldenaar na afloop van de termijn, maar voor het verbindend worden van de slotuitdelingslijst verkrijgt, niet in de boedel vallen.¹⁴⁶

Beëindiging van de schuldsanering door faillissement, een akkoord of verkorting van de termijn, komen voor indien op voorhand te voorzien is dat de schuldenaar niet aan zijn verplichtingen zal kunnen voldoen of als er een tussentijds akkoord met de schuldeisers wordt gesloten. Deze vormen van beëindiging worden in dit onderzoek verder buiten beschouwing gelaten.

Er kunnen diverse redenen zijn om de regeling voortijdig te beëindigen. Dat kan op verzoek van de bewindvoerder, de schuldenaar of een of meer schuldeisers. Ook kan de rechter-commissaris daartoe een voordracht doen of kan de rechtbank daar ambtshalve toe besluiten.¹⁴⁷ De wet geeft een limitatieve opsomming van de redenen waarom de schuldsaneringsregeling voortijdig beëindigd kan worden.¹⁴⁸ Er kan dan geen sprake zijn van een schone lei.

In de eerste plaats eindigt de regeling *indien alle vorderingen ten aanzien waarvan de schuldsaneringsregeling werkt zijn voldaan, of als de schuldenaar in staat is zijn betalingen te hervatten*. In deze gevallen is er uiteraard geen behoefte aan een schone lei.

¹⁴⁴ Art. 354 lid 1 Fw.

¹⁴⁵ Art. 356 Fw.

¹⁴⁶ HR 24 februari 2012, *LJN* BV0890.

¹⁴⁷ Art. 350 lid 1 Fw.

¹⁴⁸ Art. 350 lid 3 Fw.

De schuldsaneringsregeling eindigt ook indien: *de schuldenaar zijn verplichtingen niet nakomt, bovenmatige nieuwe schulden maakt of zijn schuldeisers tracht te benadelen.* Zo dient een schuldenaar, uit eigen beweging, alle informatie waarvan hij weet of moet vermoeden dat die van belang is voor een goede uitvoering van de Wsnp, aan de bewindvoerder te verstrekken. Doet hij dat niet dan kan dat reden zijn tot tussentijdse beëindiging van de regeling.¹⁴⁹ Tevens dient de schuldenaar zich, in ruil voor de schone lei, zoveel mogelijk in te spannen om baten voor de boedel te verwerven. Dat betekent bijvoorbeeld dat een werkloze schuldenaar naar betaald werk moet zoeken. Doet hij dit niet dan kan dat ook een reden zijn tot tussentijdse beëindiging van de regeling.¹⁵⁰

Het spreekt voor zich dat een schuldenaar geen nieuwe bovenmatige schulden mag maken. Doet hij dat toch dan kan dat logischerwijs leiden tot tussentijdse beëindiging van de regeling.¹⁵¹ Ook spreekt het voor zich dat een schuldenaar zijn schuldeisers niet mag benadelen. Hiervan is bijvoorbeeld sprake indien hij gelden, bestemd voor de boedel, voor persoonlijke doeleinden aanwendt.

Tot slot kan een schuldsanering eindigen *indien er feiten en omstandigheden bekend worden die bij de toelatingszitting al bestonden en reden zouden zijn geweest om afwijzend op het verzoek te beslissen.* Indien de schuldenaar bijvoorbeeld bepaalde schulden verzwijgt, of niet vermeldt dat hij een vordering heeft op een derde, kan het gebeuren dat hij ten onrechte wordt toegelaten tot de schuldsaneringsregeling.¹⁵² Wordt deze informatie later alsnog bekend dan kan dat reden zijn tot tussentijdse beëindiging van de regeling.¹⁵³

Voor de volledigheid dient nog vermeld te worden dat een schuldsaneringsregeling ook *op verzoek van de schuldenaar* tussentijds kan eindigen.¹⁵⁴ Schuldenaren die, om welke reden dan ook, achteraf spijt krijgen dat zij om toelating tot de schuldsaneringsregeling hebben verzocht kunnen tussentijds uitstappen. Gevolg hiervan is dat zij geen schone lei verkrijgen en gedurende tien jaar niet opnieuw een beroep op de regeling kunnen doen.

¹⁴⁹ HR 19 januari 2001, *NJ* 2001, 232; HR 15 februari 2002, *NJ* 2002, 259.

¹⁵⁰ HR 19 januari 2007, *LJN* AZ2048; HR 13 april 2007, *LJN* AZ8850.

¹⁵¹ HR 12 oktober 2007, *LJN* BB3774 en HR 14 mei 2004, *LJN* AO7003.

¹⁵² Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 162.

¹⁵³ HR 12 juli 2002, *JOL* 2002, 406.

¹⁵⁴ Art. 350 lid 3 onder g Fw.

Schuldeisers lijken er op het eerste gezicht bij gebaat te zijn indien een schuldenaar zich niet aan zijn verplichtingen houdt. Bij een tussentijdse beëindiging van de schuldsaneringsregeling zonder schone lei worden alle vorderingen immers weer opeisbaar. Hierbij zijn twee situaties mogelijk. Ten eerste de situatie waarbij er geen baten voor uitdeling beschikbaar zijn. Verificatie van de vorderingen blijft dan achterwege en de schuldsanering eindigt door het in kracht van gewijsde gaan van het vonnis.¹⁵⁵ Bij deze situatie zijn schuldeisers uiteraard niet gebaat. De vorderingen zijn weliswaar weer opeisbaar maar de schuldenaar biedt geen enkel verhaal terwijl de schuldenlast is toegenomen.

Ten tweede kan zich de situatie voordoen dat er wel baten beschikbaar zijn om de vorderingen geheel of gedeeltelijk te voldoen. In dat geval verkeert de schuldenaar in staat van faillissement zodra de uitspraak tot beëindiging van de schuldsaneringsregeling in kracht van gewijsde is gegaan.¹⁵⁶ Ook bij deze situatie zijn schuldeisers niet gebaat. De schuldenlast is immers toegenomen met als gevolg dat de aanwezige baten onder meer schuldeisers verdeeld dienen te worden. Ook blijken concurrente schuldeisers in de praktijk zelden enige uitkering te krijgen, omdat er bij de afwikkeling van faillissementen vaak veel preferente schuldeisers zijn.¹⁵⁷

Indien de schuldsanering van toepassing is verklaard zijn schuldeisers dus het meest gebaat bij een succesvol verloop hiervan. De kans dat ze nog iets van hun vorderingen terug zullen zien is dan het grootst. De schuldenlast zal dan immers niet meer toenemen en de schuldenaar heeft de plicht zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven, hetgeen bij een faillissement niet het geval is.

Bij schuldsaneringen die eindigen in een schone lei wordt gemiddeld een kwart van de totale schuldenlast uitbetaald.¹⁵⁸ De hoogte van de uitdeling wordt daarbij het meest beïnvloed door de verdien capaciteit en de discipline van de schuldenaar en de wijze waarop de bewindvoerder de sollicitatieplicht handhaaft.¹⁵⁹

¹⁵⁵ Art. 350 lid 4 Fw.

¹⁵⁶ Art. 350 lid 5 Fw.

¹⁵⁷ Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 73.

¹⁵⁸ Monitor Wsnp, achtste meting 2011, p. 53. De Wsnp-monitor is een jaarlijks uit te brengen instrument van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Bureau Wsnp van de Raad voor Rechtsbijstand (RvR) en heeft als doel de stand van zaken en de effectiviteit van de Wsnp te monitoren (De Wsnp-monitor is oa te raadplegen op <www.rijksoverheid.nl> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013)).

¹⁵⁹ Monitor Wsnp, achtste meting 2011, p. 56.

3.9 Samenvatting

Voor mensen met problematische schulden bestaan er in Nederland diverse manieren van hulpverlening. Het Nederlands stelsel van schuldhulpverlening bestaat uit een minnelijk en een wettelijk traject. Schuldenaren moeten eerst proberen om door middel van een minnelijke schuldregeling hun problematische situatie op te lossen. Indien een minnelijke schuldregeling niet mogelijk is, doordat een of meer schuldeisers weigeren mee te werken, kan een schuldenaar een beroep doen op de rechter om toegelaten te worden tot de wettelijke schuldsanering. In dit laatste geval kunnen schuldeisers (een deel van) hun vordering, na afloop van de schuldsaneringstermijn, niet meer in rechte opeisen. De schuldenaar verkrijgt op die manier een zogenaamde schone lei.

Om toegelaten te worden tot de wettelijke schuldsaneringsregeling dient een schuldenaar aan een aantal eisen te voldoen. Zo moet voldoende aannemelijk zijn dat een schuldenaar niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden. Ook moet voldoende aannemelijk zijn dat een schuldenaar de uit de schuldsanering voortvloeiende verplichtingen naar behoren zal nakomen.

Als de schuldenaar wordt toegelaten tot de schuldsaneringsregeling dan benoemt de rechtbank een rechter-commissaris en een bewindvoerder. De bewindvoerder is belast met het beheer en de vereffening van de boedel. Tevens dient de bewindvoerder er op toe te zien dat de schuldenaar zijn, uit de schuldsanering voortvloeiende, verplichtingen naar behoren nakomt. De rechter-commissaris is belast met het toezicht op het functioneren van de bewindvoerder.

Omdat de schuldenaar na afloop van het schuldsaneringstraject een schone lei verkrijgt dient hij tijdens het traject aan een aantal verplichtingen te voldoen. Hij dient zich in te spannen om zoveel mogelijk baten voor de boedel te verwerven. Hij is verplicht alle gegevens, die voor een goede werking van de regeling van belang zijn, aan de bewindvoerder te verstrekken en hij dient zich uiteraard te onthouden van alle gedragingen die nadeel voor zijn schuldeisers op kunnen leveren.

Indien de schuldenaar zijn verplichtingen niet naar behoren nakomt kan dit een reden zijn om de schuldsaneringsregeling tussentijds te beëindigen. Bij een tussentijdse beëindiging van de schuldsaneringsregeling, zonder schone lei, worden alle vorderingen

weer opeisbaar. Schuldeisers hebben daar in de praktijk weinig voordeel van en zijn het meest gebaat bij een succesvol verloop van de schuldsaneringsregeling.

In het volgende hoofdstuk zal besproken worden in hoeverre er sprake kan zijn van samenloop van de wettelijke schuldsaneringsregeling en het in hoofdstuk 2 besproken beschermingsbewind en tot welke problemen dit in de praktijk kan leiden.

Hoofdstuk 4 Samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal de samenloop van beschermingsbewind en Wsnp besproken worden. Hiertoe zal eerst besproken worden wanneer er sprake is van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp. Vervolgens wordt besproken hoe de samenwerking tussen de verschillende bewindvoerders wettelijk geregeld is en tot welke problemen dit in de praktijk kan leiden. Hierbij wordt tevens gezocht naar mogelijke oplossingen voor deze problemen.

4.2 Wanneer is er sprake van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp?

Indien er tijdens de schuldsanering nieuwe schulden dreigen te ontstaan, bijvoorbeeld omdat een schuldenaar er niet in slaagt om rond te komen van zijn inkomen, dan kan beschermingsbewind worden aangevraagd.

Ook kan de rechter-commissaris beschermingsbewind nodig achten omdat er tijdens de schuldsanering nieuwe schulden ontstaan of omdat er niet naar behoren wordt afgedragen aan de boedel. De rechter-commissaris kan er dan op aandringen dat de schuldenaar beschermingsbewind aanvraagt. De schuldenaar is niet verplicht om hier gehoor aan te geven, maar als de problemen blijven bestaan kan dit wel een reden zijn tot tussentijdse beëindiging van de Wsnp.¹⁶⁰

Als de schuldenaar tijdens de schuldsanering onder beschermingsbewind komt te staan dan is er sprake van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp.

Het komt ook voor dat er reeds sprake is van beschermingsbewind op het moment dat er een verzoek tot toelating tot de wettelijke schuldsanering wordt gedaan. Als het beschermingsbewind is ingesteld vanwege het hebben van problematische schulden leidt dat in veel gevallen ook tot een dergelijk verzoek.

In het Procesreglement verzoekschriften insolventiezaken is bepaald dat, als de verzoeker onder beschermingsbewind is gesteld, het verzoek tot toelating tot de

¹⁶⁰ Geradts 2012, p. 14.

schuldsaneringsregeling *mede* door de beschermingsbewindvoerder moet zijn ondertekend.¹⁶¹

De Hoge Raad heeft hieromtrent geoordeeld dat de regeling van het beschermingsbewind niet met zich meebrengt dat de beschermingsbewindvoerder de schuldenaar in rechte dient te vertegenwoordigen bij een verzoek tot toepassing van de schuldsaneringsregeling, en evenmin, dat de schuldenaar slechts samen met de beschermingsbewindvoerder bevoegd is een dergelijk verzoek in te dienen.¹⁶²

Als het standpunt van de beschermingsbewindvoerder onvoldoende bekend is, dient deze wel door de rechter te worden opgeroepen om te worden gehoord.¹⁶³ Hetzelfde geldt bij de behandeling van een rechtsmiddel tegen een beslissing tot tussentijdse beëindiging van de schuldsaneringsregeling.¹⁶⁴

Omdat het beschermingsbewind niet eindigt als de schuldenaar wordt toegelaten tot de wettelijke schuldsanering zal er ook in die gevallen sprake zijn van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp.¹⁶⁵

4.3 Beschermingsbewind als voorwaarde voor toelating tot de Wsnp

De kans om toegelaten te worden tot de Wsnp kan worden vergroot indien er tevens sprake is van beschermingsbewind. Het zal dan namelijk eerder aannemelijk zijn dat een schuldenaar zijn uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen zal nakomen.¹⁶⁶

Ook zal de kans op een tussentijdse beëindiging van de schuldsaneringsregeling, wegens het niet nakomen van de verplichtingen, kleiner worden.¹⁶⁷

De oorzaak van een tussentijdse beëindiging van de schuldsaneringsregeling, zonder schone lei, is meestal een gebrek aan discipline aan de zijde van de schuldenaar, met als gevolg dat deze tekortschiet in het nakomen van zijn informatieplicht en er nieuwe schulden ontstaan.¹⁶⁸ Omdat de beschermingsbewindvoerder er voor zorgt dat de maandelijks vaste lasten worden voldaan en er geen buitensporige uitgaven

¹⁶¹ Procesreglement verzoekschriften insolventiezaken, bepaling 3.1.2.2. Te raadplegen op <www.rechtspraak.nl> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

¹⁶² HR 25 mei 2012, *LJN* BV4010.

¹⁶³ HR 25 mei 2012, *LJN* BV4010.

¹⁶⁴ HR 25 mei 2012, *LJN* BV4021.

¹⁶⁵ Dit volgt uit Art. 1:449 lid 1 BW.

¹⁶⁶ Hof Arnhem, 23 februari 2009, *LJN* BD8646.

¹⁶⁷ Hof Arnhem 3 mei 2007, *LJN* BA5947.

¹⁶⁸ Monitor Wsnp, achtste meting 2011, p. 59.

plaatsvinden, zal de kans op het laten ontstaan van nieuwe schulden kleiner worden. Zoals verderop in dit hoofdstuk nog ter sprake zal komen kan de beschermingsbewindvoerder er ook aan bijdragen dat de schuldenaar zijn informatieplicht nakomt.

Toch kan beschermingsbewind nu niet als voorwaarde gesteld worden om toegelaten te worden tot de Wsnp.¹⁶⁹ De wet kent wel als toelatingseis dat het voldoende aannemelijk moet zijn dat de schuldenaar zijn, uit de schuldsanering voortvloeiende, verplichtingen naar behoren zal nakomen.¹⁷⁰ Als daar twijfels over bestaan kan toelating tot de schuldsanering worden geweigerd. Ook kan de rechter zijn beslissing aanhouden en de schuldenaar in de gelegenheid stellen om voldoende aannemelijk te maken dat hij zijn verplichtingen na zal komen.¹⁷¹

Beschermingsbewind kan ook niet verplicht worden gesteld als blijkt dat de schuldenaar zich tijdens de schuldsanering niet aan zijn verplichtingen houdt. Dit kan wel een reden zijn om de schuldsanering tussentijds te beëindigen,¹⁷² maar daarmee worden mogelijke problemen niet voorkomen.

In verband met bovenstaande ben ik van mening dat het mogelijk moet zijn om het instellen van beschermingsbewind als voorwaarde te stellen voor toelating tot de wettelijke schuldsaneringsregeling. In ieder geval indien het twijfelachtig is of de schuldenaar zijn verplichtingen zal nakomen, bijvoorbeeld als het schulden betreft die niet te goeder trouw zijn ontstaan. De rechter heeft in die gevallen wel de mogelijkheid om toelating tot de Wsnp te weigeren,¹⁷³ maar daarmee worden de problemen niet opgelost. Naar mijn mening heeft het weinig zin om het hebben van problematische schulden toe te voegen als reden voor beschermingsbewind als die schulden vervolgens niet worden aangepakt. Het beschermingsbewind is immers niet gericht op het aflossen van de schulden, maar op het stabiliseren van de financiële situatie van de rechthebbende. Om de problemen daadwerkelijk aan te pakken verdient het, naar mijn mening, de voorkeur om toegelaten te worden tot de Wsnp onder de voorwaarde dat het beschermingsbewind gedurende de looptijd van kracht is. Hiermee wordt de kans op het

¹⁶⁹ Geradts 2012, p. 14.

¹⁷⁰ Art. 288 lid 1 Fw.

¹⁷¹ Geradts 2012, p. 14.

¹⁷² Art. 350 lid 1, onder c Fw.

¹⁷³ Art. 288 lid 1 Fw.

nakomen van de verplichtingen, die voor de schuldenaar voortvloeien uit de schuldsaneringsregeling, immers een stuk groter en hebben de schuldeisers meer zekerheid dat er geen nieuwe schulden zullen ontstaan.

In de gevallen waarbij het op voorhand zeer aannemelijk is dat de schuldenaar zijn verplichtingen zal nakomen is beschermingsbewind uiteraard minder noodzakelijk. Denk hierbij aan personen die totaal buiten hun schuld in een uitzichtloze schuldensituatie terecht zijn gekomen, bijvoorbeeld als gevolg van een echtscheiding. In die gevallen acht ik de verplichting tot het instellen van beschermingsbewind niet noodzakelijk.

Het BPBI heeft voorts het voorstel gedaan om de beschermingsbewindvoerder een rol te laten vervullen bij het afgeven van de, in paragraaf 3.4.1 besproken, ‘285-verklaring’.¹⁷⁴ De beschermingsbewindvoerder heeft immers al inzicht in het schuldenpakket. Het extra werk en de vertraging, die overdracht aan de gemeente met zich meebrengt, kan voorkomen worden door de beschermingsbewindvoerder de bevoegdheid te geven tot afgifte van de ‘285-verklaring’.

De afgiftebevoegdheid van de ‘285-verklaring’ is door de Hoge Raad overigens al verruimd tot alle bij wet gereguleerde beroepsgroepen die genoemd worden in artikel 48 lid 1 sub c Wck.¹⁷⁵ Ook de wetgever erkent dat de beschermingsbewindvoerder deze rol kan vervullen.¹⁷⁶ De beschermingsbewindvoerder dient dan wel aan de te stellen kwaliteitseisen te voldoen.¹⁷⁷ Daarbij is het, volgens de wetgever, tevens van belang om bij de instelling van het bewind duidelijk te maken wat het verschil is tussen de beschermingsbewindvoerder en de Wsnp-bewindvoerder, dit om verwarring tussen beide te voorkomen.¹⁷⁸

Het belang van goede begeleiding tijdens de Wsnp blijkt ook uit het aantal gevallen waarbij de Wsnp tussentijds beëindigd wordt. Ondanks dat de meeste Wsnp-trajecten succesvol worden doorlopen neemt het aantal tussentijdse beëindigingen de laatste jaren toe. De oorzaak hiervan is dat het aantal verzoeken tot toelating tot de Wsnp de laatste

¹⁷⁴ Visie BPBI op wetsvoorstel 33 054, te raadplegen op <www.bpbi.nl> (laatst geraadpleegd op 26 mei 2013).

¹⁷⁵ HR 5 november 2010, *LJN* BN8056.

¹⁷⁶ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 6, p. 8.

¹⁷⁷ Art. 48 lid 1 sub c Wck.

¹⁷⁸ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 6, p. 8.

jaren enorm is gestegen. Uit onderzoek blijkt dat bij schuldsaneringen van particulieren, met een looptijd van drie tot vier jaar, in bijna de helft van de gevallen waarbij de schuldsanering zonder schone lei wordt beëindigd, overbesteding de oorzaak is voor het ontstaan van de schulden. Bij de kortlopende schuldsaneringen van particulieren, met een looptijd van één tot drie jaar, betreft dit ongeveer een derde van de gevallen.¹⁷⁹ In deze gevallen is er dus geen sprake van een schuldsituatie die buiten de schuld van de schuldenaar is ontstaan en is het dus twijfelachtig of de schuldenaar zijn verplichtingen na zal komen.

Omdat er, naar schatting van de Raad voor de Rechtsbijstand, in slechts ongeveer 10% van alle schuldsaneringsregelingen ook sprake is van beschermingsbewind¹⁸⁰ zou de verplichting tot het instellen van beschermingsbewind dus een bijdrage kunnen leveren aan het voorkomen van tussentijdse beëindigingen. De beschermingsbewindvoerder draagt immers zorg voor een goede begeleiding tijdens de Wsnp. Indien de Wsnp reeds van toepassing is en er problemen dreigen te ontstaan, kan de verplichting tot het instellen van beschermingsbewind eraan bijdragen dat deze problemen worden opgelost en niet verergeren.

4.4 De bewindvoerders

4.4.1 De rol van de beschermingsbewindvoerder en de Wsnp-bewindvoerder

Op het moment dat er sprake is van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp heeft de rechthebbende te maken met twee bewindvoerders. Zoals hiervoor besproken kan deze situatie bijdragen aan een succesvol verloop van de Wsnp. Daarbij is het wel van belang dat de verschillende bewindvoerders goed samenwerken. Er zijn echter geen eenduidige regels volgens welke de verschillende bewindvoerders dienen te werken. Dit kan in de praktijk tot problemen leiden doordat verantwoordelijkheden kunnen botsen. De beschermingsbewindvoerder behartigt immers de belangen van de rechthebbende,¹⁸¹ terwijl de Wsnp-bewindvoerder de belangen van de schuldeisers behartigt.¹⁸² De Wsnp is weliswaar in het leven geroepen in het belang van de schuldenaar, maar de Wsnp-bewindvoerder dient er op toe te zien dat de schuldenaar zijn verplichtingen nakomt en

¹⁷⁹ Monitor Wsnp, achtste meting 2011, p. 37-38.

¹⁸⁰ Van der Westen 2009, p. 16.

¹⁸¹ Vlaardingenbroek e.a. 2008, p. 534.

¹⁸² Van Buchem-Spapens & Pouw 2008, p. 149.

is belast met het beheer en de vereffening van de boedel. In die zin behartigt de Wsnp-bewindvoerder dus de belangen van de schuldeisers.

In de praktijk blijkt dat deze problemen vaak het gevolg zijn van een gebrek aan goede communicatie en een gebrek aan kennis van elkaars taken en bevoegdheden. De problemen die zich in de praktijk voordoen betreffen het beheer van de boedel, de werking van de postblokkade en de communicatie en samenwerking tussen de bewindvoerders. Ook het salaris van de beschermingsbewindvoerder blijkt in de praktijk tot vragen te leiden.¹⁸³ Deze punten zullen hierna achtereenvolgens besproken worden.

4.4.2 Het beheer van de boedel

De beschermingsbewindvoerder heeft tot taak de rechthebbende tijdens het bewind, in en buiten rechte, te vertegenwoordigen en zorg te dragen voor een doelmatige belegging van het onder bewind staande vermogen van de rechthebbende, voor zover dit onder bewind staat en niet besteed behoort te worden voor een voldoende verzorging van de rechthebbende.¹⁸⁴ Daartoe dient de beschermingsbewindvoerder al die handelingen te verrichten die in het belang van de rechthebbende zijn. Tijdens het beschermingsbewind komt het beheer van de goederen van de rechthebbende dan ook niet toe aan de rechthebbende maar aan de beschermingsbewindvoerder.¹⁸⁵ Tijdens het bewind kan de rechthebbende slechts met medewerking van de beschermingsbewindvoerder of, indien deze weigerachtig is, met machtiging van de kantonrechter over de onder bewind staande goederen beschikken.¹⁸⁶

De taak van de Wsnp-bewindvoerder betreft het beheer en de vereffening van de boedel en het toezicht op de naleving door de schuldenaar van diens verplichtingen, die uit de schuldsaneringsregeling voortvloeien. Indien er sprake is van toepassing van de Wsnp komt het beheer over de goederen van de schuldenaar dus toe aan de Wsnp-bewindvoerder.¹⁸⁷

¹⁸³ Geradts 2012, p. 15.

¹⁸⁴ Art. 1:441 lid 1 BW.

¹⁸⁵ Art. 1:438 lid 1 BW.

¹⁸⁶ Art. 1:438 lid 2 BW.

¹⁸⁷ Art. 316 lid 1 onder b Fw.

Bij samenloop van beschermingsbewind en Wsnp zijn er dus twee verschillende bewindvoerders belast met het beheer over de goederen van de rechthebbende. Dit roept de vraag op welke goederen er in een dergelijke situatie onder het beschermingsbewind vallen en welke goederen er in de saneringsboedel vallen.

Voor 1992 gold in de literatuur en jurisprudentie het uitgangspunt dat onder bewind gestelde goederen buiten de saneringsboedel vallen. Dit uitgangspunt achtte de wetgever, zoals blijkt uit de memorie van toelichting bij artikel 60a van de Faillissementswet, niet (meer) juist.¹⁸⁸ De wetgever heeft dit uitgangspunt verlaten door opneming van de artikelen 60a en 60b in de Faillissementswet en deze van overeenkomstige toepassing te verklaren op de schuldsaneringsregeling.¹⁸⁹ Beide bepalingen zijn op 1 januari 1992, tegelijk met de invoering van het (nieuw) BW, in werking getreden.¹⁹⁰ Deze bepalingen bevatten voorwaarden op grond waarvan bepaalde goederen soms wel, en soms niet tot het vermogen van de rechthebbende worden gerekend.¹⁹¹

Hoewel dit in de praktijk zelden voorkomt,¹⁹² kan toepassing van genoemde artikelen ertoe leiden dat niet alle goederen van de schuldenaar in de saneringsboedel vallen.¹⁹³ Zo blijven goederen die zijn verkregen uit een nalatenschap en waarover bij uiterste wilsbeschikking testamentair bewind is ingesteld buiten de saneringsboedel.¹⁹⁴

Bij beschermingsbewind kunnen schuldeisers zich in beginsel op alle goederen van de rechthebbende verhalen. Op dit uitgangspunt bestaan echter enkele uitzonderingen. Zo is een rechtshandeling met betrekking tot de onder bewind staande goederen, verricht door de rechthebbende, ongeldig.¹⁹⁵ Deze ongeldigheid kan alleen aan de wederpartij worden tegengeworpen als hij het bewind kende of behoorde te kennen.¹⁹⁶ De tweede

¹⁸⁸ *Kamerstukken II* 1980/81, 16 593, nr. 3, p. 151.

¹⁸⁹ Art. 313 lid 1 Fw.

¹⁹⁰ Invoeringswet Boeken 3-6 Nieuw BW eerste gedeelte bevattende wijziging van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering, de Wet op de rechterlijke organisatie en de Faillissementswet. *Kamerstukken II* 1980/81, 16 593, nr. 1-3.

¹⁹¹ Polak-Wessels 2009, p. 69-72.

¹⁹² Engberts 2010, p. 13.

¹⁹³ Nuytinck 2012, p. 170-173. A.J.M. Nuytinck is hoogleraar privaatrecht, in het bijzonder personen-, familie- en erfrecht, aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam en hoogleraar burgerlijk recht, in het bijzonder personen- en familierecht aan de Radboud Universiteit te Nijmegen.

¹⁹⁴ Art. 4:153 e.v. BW.

¹⁹⁵ Art. 1:438 Bw.

¹⁹⁶ Art. 1:439 Bw.

uitzondering houdt in, dat een schuldeiser zich niet op de onder bewind staande goederen kan verhalen als de schuld voortkomt uit een tijdens het bewind met de rechthebbende verrichte handeling, indien de bewindvoerder noch de kantonrechter daarvoor toestemming hebben gegeven en de schuldeiser het bewind kende of behoorde te kennen.¹⁹⁷

De huidige wettelijke bepalingen blijken tot misverstanden te kunnen leiden omdat uit de wet niet duidelijk volgt welke goederen er precies in de saneringsboedel vallen.¹⁹⁸ In de praktijk wordt dit probleem opgelost doordat de beschermingsbewindvoerder slechts bewind voert over het vrij te laten bedrag (vtlb). Het vermogen van de rechthebbende wordt als het ware gesplitst in een gedeelte dat onder beschermingsbewind valt (het vtlb) en een gedeelte dat onder het schuldsaneringsbewind valt.¹⁹⁹

Om onduidelijkheden met betrekking tot de boedel te voorkomen en om te voorkomen dat niet alle goederen van de schuldenaar in de saneringsboedel vallen pleit Nuytinck ervoor om de wet aan te passen aan de bestaande praktijk, wat ook een van de uitgangspunten van de voorgestelde wetswijziging is.²⁰⁰ Dit kan worden bereikt door uitbreiding van de gronden voor beëindiging van het beschermingsbewind.²⁰¹ Het van toepassing verklaren van de wettelijke schuldsaneringsregeling dient dan te worden toegevoegd als beëindigingsgrond voor het beschermingsbewind, voor zover dit het vermogen boven het vrij te laten bedrag betreft. Het gevolg hiervan zal zijn dat de beschermingsbewindvoerder enkel nog belast is met het beheer over het vrij te laten bedrag. De beschermingsbewindvoerder dient zorg te dragen voor een juiste besteding hiervan en alle vermogen boven het vrij te laten bedrag valt dan in de saneringsboedel.

¹⁹⁷ Art. 1:440 BW.

¹⁹⁸ Van der Westen 2009, p. 8.

¹⁹⁹ Engberts 2010, p. 13.

²⁰⁰ Nuytinck 2012, p. 170-173. Uit deze noot volgt niet dat dit ook uitgangspunt is bij de wetswijzigingen. Ik mis bijv. een verwijzing naar relevante kamerstukken.

²⁰¹ Art. 1:449 BW.

4.4.3 De postblokkade

Zoals in paragraaf 3.5.2 besproken is de postblokkade een van de belangrijkste controlemiddelen voor de Wsnp-bewindvoerder. De postblokkade houdt in dat alle post die aan de schuldenaar is gericht eerst naar de Wsnp-bewindvoerder wordt gestuurd.²⁰² De beschermingsbewindvoerder heeft er echter ook belang bij dat hij relevante poststukken tijdig ontvangt. Het niet tijdig ontvangen van relevante poststukken kan namelijk tot gevolg hebben dat rekeningen niet tijdig worden betaald en er geen goed overzicht is van de inkomsten en uitgaven van de schuldenaar.

Bij beschermingsbewind is er weliswaar geen sprake van een postblokkade maar veel beschermingsbewindvoerders doen aan bepaalde schuldeisers en instanties, bijvoorbeeld de belastingdienst en financiële instellingen, het verzoek om de post voor de schuldenaar op het adres van de beschermingsbewindvoerder te laten bezorgen. Dit betreft dan voornamelijk post die relevant is om rekeningen tijdig te kunnen betalen en om te controleren of het beschermingsbewind goed verloopt. Zo doet het LOVCK de aanbeveling om afschriften van de bankrekeningen van de rechthebbende naar het adres van de beschermingsbewindvoerder te laten sturen.²⁰³ Het gevolg daarvan is dat de postblokkade zijn werking verliest. Dit doet zich vooral voor als het beschermingsbewind eerder van toepassing is dan de wettelijke schuldsanering.

Voor de Wsnp-bewindvoerder blijkt het in de praktijk vaak niet goed mogelijk om de post te sorteren op post die relevant is voor de beschermingsbewindvoerder en post die aan de rechthebbende doorgestuurd kan worden.²⁰⁴ Gevolg hiervan kan zijn dat de beschermingsbewindvoerder relevante informatie niet, of niet tijdig, ontvangt.

De bewindvoerders kunnen er, in onderling, voor kiezen om alle post naar de beschermingsbewindvoerder door te sturen. In dat geval is het, voor een goed verloop van de Wsnp, van belang dat de beschermingsbewindvoerder relevante gegevens, die hem bekend worden, doorgeeft aan de Wsnp-bewindvoerder. De schuldenaar dient echter wel toestemming te geven voor deze constructie, danwel dient er een wettelijke

²⁰² Art. 293 lid 2 Fw.

²⁰³ Aanbevelingen meerderjarigenbewind LOVCK, versie 1 juni 2013, p. 5. Te raadplegen op <www.rechtspraak.nl> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

²⁰⁴ Van der Westen 2009, p. 7.

bepaling te komen die dit mogelijk maakt. De wet bepaalt immers dat het briefgeheim onschendbaar is, behalve, in de gevallen bij de wet bepaald, op last van de rechter.²⁰⁵ En zoals reeds besproken kent de wettelijke regeling van het beschermingsbewind, in tegenstelling tot de Wsnp,²⁰⁶ geen postblokkade. Bijkomend probleem is dat indien de beschermingsbewindvoerder post aan de rechthebbende door wil sturen deze, door de postblokkade, weer bij de Wsnp-bewindvoerder terecht komt.

Om er voor te zorgen dat zowel de beschermingsbewindvoerder als de Wsnp-bewindvoerder tijdig over alle voor hen relevante informatie beschikken, is het dus van groot belang dat de bewindvoerders hier duidelijke afspraken over maken. Indien de bewindvoerders elkaar tijdig op de hoogte stellen van relevante gegevens worden voornoemde problemen voorkomen. In dat geval acht ik wetswijziging met betrekking tot de postblokkade niet noodzakelijk.

4.4.4 Samenwerking en communicatie tussen de bewindvoerders

Voor een goed verloop van de Wsnp is samenwerking en een goede communicatie tussen de verschillende bewindvoerders van groot belang.

Zoals in het voorgaande besproken kunnen goede afspraken tussen de bewindvoerders voorkomen dat er problemen ontstaan met betrekking tot de boedelafdracht en de postblokkade.

Ook kan samenwerking en een goede onderlinge communicatie voorkomen dat schuldeisers onnodig incassomaatregelen treffen, die kosten voor de rechthebbende veroorzaken. De beschermingsbewindvoerder kan er namelijk in bepaalde gevallen voor zorgen dat schuldeisers enig geduld betrachten voordat zij vorderingen aan een incassobureau of deurwaarder uit handen geven.²⁰⁷

Tevens kan worden voorkomen dat eventuele nieuwe schulden te hoog oplopen, met een tussentijdse beëindiging van de Wsnp als gevolg. Het laten ontstaan van nieuwe schulden leidt namelijk niet per definitie tot beëindiging van de Wsnp.²⁰⁸ Indien er tijdig wordt ingegrepen kan de Wsnp, in bepaalde gevallen, alsnog worden voortgezet. Zo

²⁰⁵ Art. 13 Gw.

²⁰⁶ Art. 293 lid 2 Fw.

²⁰⁷ Ktr. Arnhem 8 september 2009, *LJN* BJ7825.

²⁰⁸ Dethmers 2005, p. 178.

oordeelde de Rechtbank 's-Hertogenbosch dat de schuldsaneringsregeling toch kon worden voortgezet ondanks dat de schuldenaar nieuwe schulden had doen laten ontstaan. De Rechtbank oordeelde daarbij dat de nieuwe schulden binnen de resterende looptijd van de Wsnp afgelost konden worden uit het vrij te laten bedrag, zodat dit geen nadelige gevolgen voor de schuldeisers zou hebben.²⁰⁹

Ook de Hoge Raad heeft bepaald dat het laten ontstaan van nieuwe schulden niet zonder meer betekent dat de schuldenaar toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van zijn verplichtingen. Dit is volgens de Hoge Raad pas het geval indien de nieuw gemaakte schulden worden betaald uit (of verhaald op) het inkomen van de schuldenaar. Deze gelden zijn dan immers niet meer beschikbaar voor de schuldeisers.²¹⁰ Hieruit volgt dat tussentijdse beëindiging van de Wsnp, in bepaalde gevallen, voorkomen kan worden als de beschermingsbewindvoerder de Wsnp-bewindvoerder direct op de hoogte stelt van eventuele nieuwe schulden of betalingsachterstanden. Men kan dan, eventueel in overleg met de nieuwe schuldeisers, een plan van aanpak opstellen om achterstanden in te lopen en nieuwe schulden te voldoen zonder dat de bestaande schuldeisers hiervan nadeel ondervinden.

Een wettelijke plicht tot informatieverstrekking en samenwerking ontbreekt echter. De beschermingsbewindvoerder heeft wel de verplichting om jaarlijks, tenzij ter terechtzitting anders is bepaald, rekening en verantwoording af te leggen aan de schuldenaar. Dit gebeurt ten overstaan van de kantonrechter.²¹¹ Door deze verplichting kan de kantonrechter toezicht houden op het beschermingsbewind en desgewenst maatregelen treffen. Mogelijke problemen worden hierdoor echter niet voorkomen. Als blijkt dat er nieuwe schulden zijn ontstaan, bijvoorbeeld als gevolg van een tijdelijke inkomensterugval, is de kans groot dat deze al dusdanig hoog zijn opgelopen dat een tussentijdse beëindiging van de Wsnp onvermijdelijk is.

Zoals reeds besproken heeft de schuldenaar zelf wel een informatieplicht. Dit betreft de verplichting om voor de rechter-commissaris of de bewindvoerder te verschijnen en deze alle inlichtingen te verschaffen, als hij daartoe wordt opgeroepen.²¹² Van de

²⁰⁹ Rb. 's-Hertogenbosch 14 maart 2000, *LJN* AF0182.

²¹⁰ HR 12 oktober 2007, *LJN* BB3774.

²¹¹ Art 1:445 lid 1 BW.

²¹² Art. 327 jo. 105 Fw.

schuldenaar mag overigens verwacht worden dat hij ook uit eigen beweging alle inlichtingen verstrekt die van belang kunnen zijn voor een goed verloop van de Wsnp.²¹³

De Wsnp-bewindvoerder is dus afhankelijk van de schuldenaar voor het verkrijgen van relevante informatie. De schuldenaar is echter op zijn beurt weer afhankelijk van de beschermingsbewindvoerder, met betrekking tot informatie over zijn financiële situatie. Het is immers de beschermingsbewindvoerder die belast is met het beheer van het vrij te laten bedrag.

Ik ben van mening dat de informatieplicht van de schuldenaar ook moet gelden voor de beschermingsbewindvoerder. Het behoort immers tot diens taak om de rechthebbende te vertegenwoordigen en er op toe te zien dat deze zich aan zijn verplichtingen houdt en geen nieuwe schulden laat ontstaan.

In veel gevallen waarin de schuldenaar nieuwe schulden maakt en deze niet aan de Wsnp-bewindvoerder meldt, zal de beschermingsbewindvoerder hiervan op de hoogte zijn. Omdat de beschermingsbewindvoerder belast is met het beheer van het vrij te laten bedrag zal deze er zelfs eerder dan de schuldenaar van op de hoogte raken als bepaalde vaste lasten niet betaald kunnen worden. Ook omdat veel instanties het postadres van de beschermingsbewindvoerder gebruiken zal deze vaak rechtstreeks op de hoogte gesteld worden van eventuele betalingsachterstanden.

Het is dus tevens in het belang van de schuldenaar dat de beschermingsbewindvoerder relevante informatie direct doorgeeft aan de Wsnp-bewindvoerder. Hierdoor wordt de kans dat eventuele nieuwe schulden te hoog oplopen, met een tussentijdse beëindiging van de Wsnp als gevolg, immers een stuk kleiner. Uiteraard betreft dit niet alleen informatie met betrekking tot het laten ontstaan van nieuwe schulden maar ook informatie betreffende extra inkomsten en informatie die van belang kan zijn voor een juiste berekening van het vrij te laten bedrag.

In de rechtspraak is niet alleen bepaald dat een goede samenwerking tussen de beschermingsbewindvoerder en de Wsnp-bewindvoerder zowel in het belang van de rechthebbende als in het belang van de maatschappij is,²¹⁴ maar tevens dat goede communicatie met de schuldeisers tot de taak van de beschermingsbewindvoerder

²¹³ HR 15 februari 2002, *NJ* 2002, 259; HR 19 januari 2001, *NJ* 2001, 232.

²¹⁴ Ktr. Arnhem 15 april 2009, *LJN* BI2389.

behoort.²¹⁵ Met betrekking tot de verhouding tussen verschillende bewindvoerders is in de rechtspraak overigens bepaald dat een faillissementscurator de plicht heeft om informatie, betreffende de financiële huishouding van de rechthebbende, aan de beschermingsbewindvoerder te verstrekken, met name betreffende inkomsten die buiten het faillissement vallen.²¹⁶ De wetgever heeft, met verwijzing naar deze uitspraak, opgemerkt dat beide bewindvoerders gehouden zijn om de andere procedure niet te doorkruisen en de Wsnp-bewindvoerder daarom de plicht heeft om, in het belang van de schuldenaar, de beschermingsbewindvoerder van relevante informatie te voorzien.²¹⁷ Niet in te zien valt waarom dit, in het belang van de schuldeisers, andersom niet zou gelden.

Hier komt nog bij dat het ook in het belang van de beschermingsbewindvoerder is als deze alle medewerking verleent aan de Wsnp-bewindvoerder. De taak van de beschermingsbewindvoerder zal immers makkelijker worden als hij zich geen zorgen meer hoeft te maken over de Wsnp-schulden.²¹⁸

Problemen met betrekking tot de samenwerking tussen de bewindvoerders komen in de praktijk ook vaak voort uit een gebrek aan kennis van elkaars taken en bevoegdheden. Zo blijken beschermingsbewindvoerders vaak niet goed op de hoogte te zijn van de taken en bevoegdheden van de Wsnp-bewindvoerder.

Naar mijn mening kunnen genoemde problemen voorkomen worden indien de bewindvoerders gezamenlijk afspraken maken op het moment dat de Wsnp is uitgesproken en er een Wsnp-bewindvoerder is benoemd of, indien de Wsnp reeds van toepassing is, op het moment dat het beschermingsbewind wordt ingesteld. Als de bewindvoerders gezamenlijk een boedelbeschrijving opstellen zullen eventuele problemen met de boedel veelal voorkomen kunnen worden. Het is dan immers voor beide bewindvoerders duidelijk welke goederen er wel en welke goederen er niet in de saneringsboedel vallen. Indien er eveneens afspraken worden gemaakt met betrekking tot periodiek overleg kan voorkomen worden dat de schuldenaar zijn verplichtingen niet naar behoren nakomt. Ook kunnen eventuele problemen met de postblokkade daarmee

²¹⁵ Ktr. Arnhem 8 september 2009, *LJN* BJ7825.

²¹⁶ Ktr. Arnhem 15 april 2009, *LJN* BI2389.

²¹⁷ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 6, p. 12.

²¹⁸ Van der Westen 2009, p. 7.

voorkomen worden. Indien er bijvoorbeeld maandelijks overleg plaatsvindt tussen de bewindvoerders kunnen ze elkaar op de hoogte stellen van relevante informatie die uit de ontvangen poststukken blijkt. En als blijkt dat bepaalde vaste lasten niet voldaan kunnen worden, kan direct worden ingegrepen om te voorkomen dat er buitensporige nieuwe schulden ontstaan.

Door de afspraken met betrekking tot het periodiek overleg gezamenlijk met de boedelbeschrijving schriftelijk vast te leggen en hiervan een exemplaar ter griffie van de bevoegde rechtbank neer te leggen, kan de rechtbank er ook op toe zien dat deze afspraken worden nagekomen. De Wsnp-bewindvoerder dient immers elk half jaar verslag uit te brengen aan de rechter-commissaris over de voortgang van de Wsnp.²¹⁹ De rechter-commissaris heeft dan de mogelijkheid om te controleren of eventueel nieuw ontstane schulden het gevolg zijn van het niet nakomen van de vastgelegde afspraken tussen de bewindvoerders.

4.5 Salaris van de beschermingsbewindvoerder

Met betrekking tot het salaris van de beschermingsbewindvoerder kan men zich afvragen wie de kosten hiervan dient te dragen.

Ten eerste bestaat de mogelijkheid om het salaris van de beschermingsbewindvoerder te betalen uit het vrij te laten bedrag. Op deze manier worden de kosten gedragen door de schuldenaar. Het gevolg daarvan kan echter zijn dat er te weinig gelden over blijven voor de schuldenaar om rond te komen, waardoor de kans bestaat dat er nieuwe schulden ontstaan. Om dat probleem te voorkomen kan de rechter-commissaris bij de berekening van het vrij te laten bedrag rekening houden met het salaris van de beschermings-bewindvoerder. Hij kan een correctie toestaan om de schuldenaar in staat te stellen het salaris van de beschermingsbewindvoerder te kunnen voldoen.²²⁰ Het gevolg daarvan zal echter zijn dat de schuldeisers de kosten van het beschermingsbewind dragen. Indien het vrij te laten bedrag wordt verhoogd zijn er immers minder gelden voor de saneringsboedel beschikbaar.

²¹⁹ Art. 318 Fw.

²²⁰ Art. 295 lid 3 Fw. Zie ook het vtlb-rapport van Recofa, par. 4.19.2.

Ook komt het voor dat de kosten voor de beschermingsbewindvoerder worden voldaan uit de algemene middelen, in de vorm van bijzondere bijstand.²²¹ Het gevolg daarvan is echter dat de kosten voor rekening van de maatschappij komen.

In de praktijk blijkt dat meestal gekozen wordt voor een correctie op het vrij te laten bedrag. Deze keuze is te verdedigen vanuit het standpunt dat de schuldeisers er belang bij hebben dat er een beschermingsbewindvoerder wordt aangesteld. Zoals in paragraaf 4.3 besproken zal het aanstellen van een beschermingsbewindvoerder immers de kans vergroten dat de schuldenaar zijn verplichtingen nakomt en er geen nieuwe schulden worden gemaakt.

Ik ben van mening dat het de voorkeur verdient om de kosten voor het beschermingsbewind uit de algemene middelen te voldoen. Een succesvol verloop van de Wsnp is namelijk niet alleen in het belang van de schuldeisers maar ook in het belang van de maatschappij.²²² De verhaalsmogelijkheden van de schuldeisers worden dan niet verder aangetast en tevens zal de toegankelijkheid van het beschermingsbewind worden vergroot, hetgeen ook een van de doelstellingen is van de in paragraaf 2.4 besproken wetswijziging.²²³ Ook schuldenaren die (tijdelijk) geen inkomsten hebben kunnen dan voor beschermingsbewind in aanmerking komen. Tevens wordt hiermee voorkomen dat er zich een soortgelijke ontwikkeling voordoet als bij bedrijfsfaillissementen, waar blijkt dat steeds minder curatoren zich beschikbaar stellen omdat deze niet betaald kunnen worden. Het salaris van de curator dient namelijk uit de boedel voldaan te worden en bij steeds meer faillissementen is sprake van een lege boedel.²²⁴

Indien de kosten voor de beschermingsbewindvoerder worden voldaan uit de algemene middelen zal dat uiteraard extra kosten voor de maatschappij met zich meebrengen. Dit kan echter weer (deels) gecompenseerd worden indien het in paragraaf 4.3 besproken voorstel van de BPBI wordt gevolgd.²²⁵ De beschermingsbewindvoerder kan immers een grote rol spelen bij het afgeven van de ‘285-verklaring’ bij een toelatingsverzoek voor de Wsnp. De kosten die de overheid daar nu voor maakt zijn dan niet meer nodig.

²²¹ Aanbevelingen meerderjarigenbewind LOVCK, versie 1 juni 2013, p. 10. Zie ook: <www.rechttopbijstand.nl> (laatst geraadpleegd op 27 juni 2013).

²²² Ktr. Arnhem 15 april 2009, *LJN* BI2389.

²²³ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 3.

²²⁴ Vriesendorp 2009, p. 557-568.

²²⁵ Visie BPBI op wetsvoorstel 33 054, te raadplegen op <www.bpbi.nl>.

Voor de volledigheid dient nog vermeld te worden dat de vergoeding voor de Wsnp-bewindvoerder uit twee onderdelen bestaat, namelijk salaris en subsidie. Het salaris wordt betaald uit de saneringsboedel en bij gebrek aan afloscapaciteit uit het vrij te laten bedrag. Indien het vrij te laten bedrag daarmee onder de 90% van de bijstandsnorm komt, is de schuldenaar in principe geen salaris verschuldigd.²²⁶ De subsidie wordt verstrekt door de Raad voor Rechtsbijstand.²²⁷

²²⁶ <www.wsnprvr.org>. Art. 320 Fw.

²²⁷ www.wsnprvr.org.

4.6 Samenvatting

Als een persoon gedurende de periode dat de wettelijke schuldsanering van toepassing is tevens onder beschermingsbewind staat, dan is er sprake van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp.

Beschermingsbewind kan bijdragen aan een goed verloop van de schuldsanering. Ook wordt de kans om toegelaten te worden tot de schuldsanering vergroot. De beschermingsbewindvoerder draagt immers zorg voor de betaling van de vaste lasten en ziet erop toe dat betrokkene geen nieuwe schulden maakt. De kans dat de schuldenaar zijn, uit de schuldsanering voortvloeiende, verplichtingen zal nakomen wordt daarmee groter.

Toch kan beschermingsbewind nu niet als vereiste gesteld worden om toegelaten te worden tot de wettelijke schuldsaneringsregeling. Als er nieuwe schulden dreigen te ontstaan kan de rechter-commissaris wel een verzoek tot het instellen van beschermingsbewind doen. Indien de schuldenaar dat vervolgens weigert kan dat een reden zijn tot tussentijdse beëindiging van de Wsnp, maar daarmee worden mogelijke problemen niet voorkomen.

Bij samenloop van beschermingsbewind en Wsnp heeft betrokkene te maken met twee verschillende bewindvoerders. Omdat de beschermingsbewindvoerder de belangen van de schuldenaar behartigt en de Wsnp-bewindvoerder de belangen van de schuldeisers, kan deze situatie in de praktijk tot problemen leiden. Deze problemen zijn meestal het gevolg van een gebrek aan samenwerking en onderlinge communicatie tussen de bewindvoerders. Ook een gebrek aan kennis van elkaars taken en bevoegdheden en het ontbreken van eenduidige regels, volgens welke de verschillende bewindvoerders dienen te werken, kan tot problemen leiden.

In de praktijk worden mogelijke problemen met betrekking tot de onder bewind staande goederen vaak voorkomen doordat de beschermingsbewindvoerder slechts bewind voert over het vrij te laten bedrag. Problemen met betrekking tot de postblokkade kunnen voorkomen worden door onderling afspraken te maken. Een goede samenwerking en onderlinge communicatie tussen de verschillende bewindvoerders is daarom van groot

belang. Hiermee kunnen veel problemen voorkomen worden en wordt de kans op een succesvol verloop van de wettelijke schuldsaneringsregeling groter.

In het volgende hoofdstuk zullen conclusies getrokken worden uit hetgeen er tot nu toe is besproken en zullen er, naar aanleiding van deze conclusies, aanbevelingen gedaan worden aan de wetgever om mogelijke problemen bij samenloop van beschermingsbewind en Wsnp zoveel mogelijk te voorkomen. Tot slot wordt in het volgende hoofdstuk een antwoord gegeven op de centrale onderzoeksvraag.

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken uit hetgeen in de voorgaande hoofdstukken is besproken. Hierna zullen, naar aanleiding van deze conclusies, aanbevelingen worden gedaan aan de wetgever. Ten slotte zal een antwoord worden gegeven op de centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek:

‘Is wetswijziging wenselijk om, in geval van samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen, te voorkomen dat schuldeisers in hun verhaalsmogelijkheden worden benadeeld?’

5.2 Conclusies en aanbevelingen

Uit het onderzoek kan worden geconcludeerd dat de huidige wettelijke regeling, met betrekking tot het beschermingsbewind en de Wsnp, op een aantal punten tekortschiet. Om de verhaalsmogelijkheden van de schuldeisers zoveel mogelijk te waarborgen is het wenselijk dat de wet op een aantal punten wordt aangepast. Het belangrijkste daarbij is dat er alles aan gedaan dient te worden om te voorkomen dat er nieuwe schulden ontstaan, met een tussentijdse beëindiging van de Wsnp als gevolg. Zoals in paragraaf 3.8 besproken zijn schuldeisers namelijk niet gebaat bij een tussentijdse beëindiging van de Wsnp als gevolg van het laten ontstaan van nieuwe schulden. De belangrijkste punten zijn in het onderzoek uitgebreid aan bod gekomen waarbij tevens is gezocht naar een mogelijke oplossing voor deze tekortkomingen.

Kort samengevat kan worden geconcludeerd dat:

- verplicht beschermingsbewind bij toepassing van de Wsnp kan voorkomen dat er nieuwe schulden ontstaan;
- de benoeming van een professionele en onafhankelijke beschermingsbewindvoerder de voorkeur verdient boven een familielid, indien het bewind is ingesteld vanwege het hebben van problematische schulden;
- de verplichting tot samenwerking tussen de verschillende bewindvoerders een tussentijdse beëindiging van de Wsnp kan voorkomen;

- de huidige wettelijke regeling met betrekking tot het beheer van de boedel tot misverstanden kan leiden en;
- betaling van het salaris van de beschermingsbewindvoerder uit de algemene middelen voorkomt dat schuldeisers in hun verhaalsmogelijkheden worden benadeeld.

Deze punten zullen hierna afzonderlijk worden besproken waarbij tevens aanbevelingen worden gedaan om mogelijke problemen te voorkomen.

5.2.1 Verplicht beschermingsbewind bij toepassing van de Wsnp

Uit hetgeen in paragraaf 4.3 is besproken blijkt dat beschermingsbewind tijdens de schuldsaneringsperiode kan voorkomen dat er nieuwe schulden ontstaan. De beschermingsbewindvoerder is namelijk belast met het beheer van het vrij te laten bedrag. Hij draagt er zorg voor dat de vaste lasten worden voldaan en dient er op toe te zien dat de schuldenaar geen nieuwe schulden laat ontstaan.

Zoals besproken in paragraaf 3.4.2 kan beschermingsbewind met de huidige wettelijke regelingen echter niet als voorwaarde worden gesteld bij toelating tot de Wsnp.²²⁸ De wet kent wel als toelatingseis dat het voldoende aannemelijk moet zijn dat de schuldenaar zijn uit de schuldsaneringsregeling voortvloeiende verplichtingen zal nakomen.²²⁹ Indien er gegronde vrees bestaat dat een schuldenaar zijn verplichtingen niet na zal komen wijst de rechter het toelatingsverzoek af.²³⁰ Indien het twijfelachtig of de schuldenaar zijn verplichtingen na zal komen kan de rechter zijn beslissing aanhouden en de schuldenaar in de gelegenheid stellen om voldoende aannemelijk te maken dat hij zijn verplichtingen na zal komen.²³¹

Ook kent de wet als toelatingseis dat het voldoende aannemelijk moet zijn dat de schuldenaar, ten aanzien van het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden, in de vijf jaar voorafgaand aan de dag waarop het verzoek is ingediend, te goeder trouw is geweest.²³² Als aannemelijk is dat de schuldenaar, ten aanzien van het ontstaan van zijn

²²⁸ Art. 288 Fw.

²²⁹ Art. 288 lid 1, onder c Fw.

²³⁰ Art. 288 lid 2 Fw; Rb. Arnhem 3 april 2006, *LJN AX9536*.

²³¹ Gerardts 2012, p. 14.

²³² Art. 288 lid 1, onder b Fw; HR 8 februari 2008, *LJN BC2203*; HR 20 april 2007, *LJN BA0903*.

schulden, niet te goeder trouw is geweest kan de rechter het toelatingsverzoek afwijzen.²³³

Schuldenaren die bij het ontstaan van hun schulden niet te goeder trouw waren kunnen toch tot de schuldsaneringsregeling worden toegelaten indien het voldoende aannemelijk is dat de schuldenaar de omstandigheden, die bepalend zijn geweest voor het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden, onder controle heeft gekregen.²³⁴

Uit hetgeen in paragraaf 4.3 is besproken blijkt dat de huidige wettelijke bepalingen regelmatig onvoldoende garantie bieden dat de schuldenaar zijn verplichtingen ook daadwerkelijk na zal komen. De oorzaak van een tussentijdse beëindiging van de Wsnp, zonder schone lei, is namelijk meestal een gebrek aan discipline aan de zijde van de schuldenaar, met als gevolg dat deze tekortschiet in het nakomen van zijn informatieplicht en er nieuwe schulden ontstaan,²³⁵ terwijl de rechter ten tijde van de aanvraag tot toelating tot de schuldsaneringsregeling het voldoende aannemelijk achtte, dat de schuldenaar zijn verplichtingen na zou komen. Anders had hij het toelatingsverzoek immers niet toegewezen.²³⁶

Ook is gebleken dat bij de kortlopende schuldsaneringen van particulieren in ongeveer een derde en bij de langlopende schuldsaneringen van particulieren in bijna de helft van de gevallen, waarbij de schuldsanering zonder schone lei wordt beëindigd, overbesteding de oorzaak was voor het ontstaan van de schulden.²³⁷ In die gevallen waren de schulden dus niet te goeder trouw ontstaan. Toch was het ook in deze gevallen voor de rechter ten tijde van de aanvraag voldoende aannemelijk dat de schuldenaar de omstandigheden, die bepalend zijn geweest voor het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden, onder controle heeft gekregen.²³⁸ Anders had hij het toelatingsverzoek immers niet toegewezen.²³⁹

Het blijkt dus soms voor een rechter lastig in te schatten of de schuldenaar zijn verplichtingen na zal komen en/of de schuldenaar de omstandigheden, die bepalend zijn

²³³ HR 10 januari 2003, *NJ* 2003, 195; HR 12 mei 2000, *NJ* 2000, 567; HR 26 januari 2001, *LJN* AA9668.

²³⁴ Art. 288 lid 3 Fw; HR 16 februari 2007, *LJN* AZ6535.

²³⁵ Monitor Wsnp, achtste meting 2011, p. 59.

²³⁶ Art. 288 lid 1, onder c Fw.

²³⁷ Monitor Wsnp, achtste meting 2011, p. 37-38.

²³⁸ Art. 288 lid 3 Fw.

²³⁹ Art. 288 lid 1, onder b jo art. 288 lid 3 Fw.

geweest voor het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden, onder controle heeft gekregen. Indien het twijfelachtig is of de schuldenaar zijn verplichtingen zal nakomen zal de verplichting tot het instellen van beschermingsbewind veel van deze twijfels kunnen weghalen. Schuldeisers hebben dan veel meer zekerheid dat de schuldenaar zich aan zijn verplichtingen zal houden en er geen nieuwe schulden ontstaan. Ook voor de schuldenaar heeft dit voordelen. De kans op een succesvol verloop van de Wsnp, met de schone lei als gevolg, wordt immers een stuk groter.

Indien blijkt dat de schulden niet te goeder trouw zijn ontstaan en de schuldenaar toch wordt toegelaten tot de Wsnp, zal de verplichting tot het instellen van beschermingsbewind bovendien kunnen helpen voorkomen dat er nieuwe schulden ontstaan als later blijkt dat de schuldenaar de omstandigheden, die bepalend zijn geweest voor het ontstaan of onbetaald laten van zijn schulden, toch niet onder controle heeft gekregen.

Zoals in paragraaf 4.3 besproken kan een beschermingsbewindvoerder ook een rol vervullen bij de afgifte van de ‘285-verklaring’.²⁴⁰ De beschermingsbewindvoerder heeft immers al inzicht in het schuldenpakket. Uit paragraaf 3.4.1 volgt dat deze verklaringen nu alleen worden afgegeven door het college van burgemeester en wethouders van de woonplaats van de schuldenaar. Het extra werk en de vertraging die overdracht aan de gemeente met zich meebrengt kan voorkomen worden door de beschermingsbewindvoerder de bevoegdheid te geven tot afgifte van de ‘285-verklaring’. De kosten die de gemeenten hier nu voor moeten maken zijn dan niet meer nodig.

Gebleken is overigens dat de afgiftebevoegdheid van de ‘285-verklaring’ door de Hoge Raad al is verruimd tot alle bij wet gereguleerde beroepsgroepen die genoemd worden in artikel 48 lid 1 sub c Wck²⁴¹ en dat ook de wetgever erkent dat de beschermingsbewindvoerder deze rol kan vervullen.²⁴² Indien een beschermingsbewindvoerder voldoet aan de nog nader te stellen kwaliteitseisen valt deze straks namelijk onder de werking van artikel 48 lid 1 sub c Wck.²⁴³

²⁴⁰ Art. 285 Fw.

²⁴¹ HR 5 november 2010, *LJN* BN8056.

²⁴² *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 6, p. 8.

²⁴³ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 4, 9; Art. 48 lid 1 sub c Wck.

Aanbeveling(en): Indien de rechter er bij een verzoek tot toelating tot de Wsnp niet van overtuigd is dat de schuldenaar zijn verplichtingen zal nakomen, moet de maatregel van beschermingsbewind verplicht worden opgelegd. Indien blijkt dat de schulden niet te goeder trouw zijn ontstaan en de schuldenaar toch wordt toegelaten tot de Wsnp, moet de maatregel van beschermingsbewind ook verplicht worden opgelegd.

Indien er reeds sprake is van beschermingsbewind moet deze maatregel in de genoemde gevallen gedurende de schuldsaneringsperiode verplicht van kracht blijven. Tot slot dient de beschermingsbewindvoerder de bevoegdheid te krijgen tot afgifte van de ‘285-verklaring’.

5.2.2 Professionele en onafhankelijke beschermingsbewindvoerder

In paragraaf 2.3 is besproken wie er tot beschermingsbewindvoerder benoemd kunnen worden. In principe kan dat ieder meerderjarig persoon of rechtspersoon zijn. De wet stelt geen specifieke eisen waaraan een beschermingsbewindvoerder dient te voldoen, maar bepaalt enkel wie niet tot beschermingsbewindvoerder benoemd kan worden. De beschermingsbewindvoerder mag niet zelf onder curatele staan, zijn eigen goederen mogen niet onder beschermingsbewind vallen en de beschermingsbewindvoerder mag niet failliet zijn of in een schuldsanering zijn verwickeld.²⁴⁴ Er zijn wel speciale opleidingen tot beschermingsbewindvoerder, maar deze hoeft men niet gevolgd te hebben om tot beschermingsbewindvoerder benoemd te kunnen worden.

Uit het in paragraaf 2.4 besproken wetsvoorstel²⁴⁵ blijkt dat de wetgever het noodzakelijk vindt dat er aanvullende wettelijke kwaliteitseisen voor beschermingsbewindvoerders komen.²⁴⁶ Aanleiding voor dit wetsvoorstel was het faillissement van een beschermingsbewindvoerder, waardoor de rechthebbende in de problemen is gekomen. Ook de toename van het aantal schuldenbewinden speelt hierin een grote rol, omdat de complexiteit van de schuldsituatie in dergelijke bewinden

²⁴⁴ Art. 1:435 lid 5 BW.

²⁴⁵ *Kamerstukken II 2011/12, 33 054, nr. 2, tot wijziging van enige bepalingen van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek inzake curatele, onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen en mentorschap ten behoeve van meerderjarigen en enige andere bepalingen (Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap).*

²⁴⁶ *Kamerstukken II 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 1.*

voor de beschermingsbewindvoerder vaak extra complexe werkzaamheden met zich meebrengt.

Het doel van de voorgenomen wetswijziging is het bieden van voldoende toegang tot curatele, beschermingsbewind en mentorschap aan mensen die onvoldoende zelfredzaam zijn. Tevens dienen deze instrumenten zodanig te functioneren dat betrokkenen voldoende worden beschermd.²⁴⁷ Een van de uitgangspunten van de voorgenomen wetswijziging is daarom het waarborgen van de kwaliteit van wettelijke vertegenwoordigers. Zo wordt voorgesteld dat de rechter zich een oordeel vormt over de geschiktheid van de te benoemen bewindvoerder en wordt de wettelijke opsomming van bij voorbaat ongeschikte vertegenwoordigers uitgebreid.²⁴⁸ Het voorstel houdt tevens in, dat personen of organisaties alleen nog tot beschermingsbewindvoerder kunnen worden benoemd indien ze voldoen aan nader te stellen kwaliteitseisen.

Uit hetgeen in paragraaf 2.3 is besproken blijkt dat de huidige wettelijke regeling met betrekking tot de benoeming van de beschermingsbewindvoerder niet in overeenstemming is met het doel van de voorgenomen wetswijziging.²⁴⁹ Bij het benoemen van een beschermingsbewindvoerder moet de rechter nu namelijk in principe de voorkeur volgen van degene die onder bewind wordt gesteld, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten.²⁵⁰ Indien de rechter de voorkeur volgt van de rechthebbende dan is de beschermingsbewindvoerder in de praktijk vaak een familielid of de partner van diegene.

De door de wetgever beoogde kwaliteitseisen, waarmee de kwaliteit van beschermingsbewindvoerders gewaarborgd dient te worden, gelden echter niet voor deze niet-professionele beschermingsbewindvoerders. De wetgever heeft deze keuze gemaakt omdat het stellen van hogere kwaliteitseisen aan familieleden tot gevolg kan hebben dat er onvoldoende beschermingsbewindvoerders geschikt zullen worden geacht, met als gevolg dat er onvoldoende beschermingsbewindvoerders beschikbaar zullen zijn. De wetgever acht het onwenselijk dat personen uit de nabije omgeving, met wie de rechthebbende vertrouwd is, minder snel tot diens beschermingsbewindvoerder

²⁴⁷ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 3.

²⁴⁸ Art. 1:435 lid 5 BW.

²⁴⁹ Art. 1:435 BW.

²⁵⁰ Art. 1:435 lid 3 BW.

worden benoemd. De wetgever gaat er in dat geval van uit dat bewindvoering vaak een voortzetting betreft van reeds bestaande taken.

Bij schuldenbewinden brengt de complexiteit van de schuldensituatie voor de beschermingsbewindvoerder echter vaak extra complexe werkzaamheden met zich mee. De beschermingsbewindvoerder dient dan ook over de juiste kennis en vaardigheden te beschikken om met deze complexe situatie om te kunnen gaan. Het instellen van beschermingsbewind vanwege het hebben van problematische schulden leidt in de praktijk ook vaak tot een aanvraag voor toelating tot de Wsnp. De beschermingsbewindvoerder zal in die gevallen ook kennis dienen te hebben van de Wsnp.

Zoals in paragraaf 4.3 besproken kan de beschermingsbewindvoerder bij een toelatingsverzoek tot de Wsnp ook een grote rol vervullen in het afgeven van de '285-verklaring'. De benoeming van een professionele beschermingsbewindvoerder zal in het geval van schuldenbewinden dan ook een meer voor de hand liggende oplossing zijn. Deze dienen immers aan de nog nader te stellen kwaliteitseisen te voldoen, hetgeen niet geldt voor beschermingsbewindvoerders die afkomstig zijn uit de familiekring.

In de praktijk wordt overigens erkend dat het benoemen van een professionele en onafhankelijke beschermingsbewindvoerder veel problemen kan voorkomen.²⁵¹ Met de benoeming van een professionele beschermingsbewindvoerder wordt bijvoorbeeld voorkomen dat onenigheid binnen de familie een gerechtelijke procedure, betreffende de geschiktheid van de beschermingsbewindvoerder, tot gevolg heeft. Als oplossing voor mogelijke problemen bij familiebewindvoerders stelt de wetgever voor om de invloed van mensen uit de nabije omgeving op het functioneren van de beschermingsbewindvoerder te vergroten, zodat eerder ingegrepen kan worden en zij zonodig kunnen verzoeken om ontslag van de beschermingsbewindvoerder of beëindiging van het beschermingsbewind. Zoals in paragraaf 2.4 reeds besproken worden mogelijke problemen in de familieverhoudingen door deze oplossing echter niet voorkomen. Op het moment dat er een verzoek tot ontslag van de beschermingsbewindvoerder of beëindiging van het beschermingsbewind wordt gedaan zullen mogelijke problemen zich reeds voordoen.

²⁵¹ Hof 's-Hertogenbosch 21 februari 2008, *LJN* BC5440.

Ook in de rechtspraak is bepaald dat de wettelijk preferente volgorde tot het benoemen van een beschermingsbewindvoerder niet per definitie de meest geschikte is.²⁵² De wettelijk bepaalde volgorde dient in principe gevolgd te worden,²⁵³ maar afwijking hiervan kan in het belang van de rechthebbende gerechtvaardigd zijn.²⁵⁴

De rechter heeft nu bijvoorbeeld de mogelijkheid om bij het benoemen van een beschermingsbewindvoerder niet de voorkeur te volgen van degene die onder bewind wordt gesteld, indien gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten.²⁵⁵ De rechter kan bijvoorbeeld weigeren iemand als beschermingsbewindvoerder te benoemen als deze blijkbaar niet goed snapt wat zijn taak is. Als er sprake is van ernstige familieruzies kan de rechter ervoor kiezen geen familieleden als beschermingsbewindvoerder aan te stellen. Het is echter heel goed mogelijk dat onenigheid binnen de familie pas op een later moment ontstaat. Ook in die gevallen worden mogelijke problemen dus niet voorkomen, hetgeen met de directe benoeming van een onafhankelijke en professionele beschermingsbewindvoerder wel het geval zal zijn.

Aanbeveling: indien beschermingsbewind wordt ingesteld vanwege het hebben van problematische schulden dient altijd een professionele en onafhankelijke beschermingsbewindvoerder benoemd te worden.

5.2.3 Wettelijke verplichting tot samenwerking tussen de bewindvoerders

Zoals in paragraaf 4.4.4 besproken is samenwerking en goede communicatie tussen de verschillende bewindvoerders van groot belang voor een goed verloop van de Wsnp. Goede afspraken tussen de bewindvoerders kunnen voorkomen dat er problemen ontstaan met betrekking tot de boedelafdracht en de postblokkade.

Tevens kan worden voorkomen dat eventuele nieuwe schulden te hoog oplopen, met een tussentijdse beëindiging van de Wsnp als gevolg. Gebleken is immers dat het

²⁵² Hof 's-Gravenhage 8 september 2010, *LJN* BO3988; Hof 's-Gravenhage 7 oktober 2009, *LJN* BK2703.

²⁵³ Hof 's-Gravenhage 8 april 2009, *LJN* BI2118.

²⁵⁴ Hof 's-Gravenhage 13 april 2011, *LJN* BR0581.

²⁵⁵ Art. 1:435 lid 3 BW.

ontstaan van nieuwe schulden niet altijd tot beëindiging van de Wsnp leidt.²⁵⁶ Indien er tijdig wordt ingegrepen kan de Wsnp, in bepaalde gevallen, alsnog worden voortgezet. Dit is het geval indien de nieuwe schulden binnen de resterende looptijd van de Wsnp afgelost kunnen worden uit het vrij te laten bedrag, zodat dit geen nadelige gevolgen voor de schuldeisers zal hebben.²⁵⁷ Ook is gebleken dat het laten ontstaan van nieuwe schulden niet zonder meer betekent dat de schuldenaar toerekenbaar tekortschiet in de nakoming van zijn verplichtingen. Dit is volgens de Hoge Raad pas het geval, indien de nieuw gemaakte schulden worden betaald uit (of verhaald op) het inkomen van de schuldenaar. Deze gelden zijn dan immers niet meer beschikbaar voor de schuldeisers.²⁵⁸

Tot slot kan een goede samenwerking voorkomen dat schuldeisers onnodig incassomaatregelen treffen die kosten voor de rechthebbende veroorzaken.

Gebleken is dat er geen eenduidige regels zijn volgens welke de verschillende bewindvoerders dienen te werken. Ook ontbreekt een plicht tot onderlinge informatievertrekking. De beschermingsbewindvoerder heeft wel de verplichting om jaarlijks, tenzij ter terechtzitting anders is bepaald, rekening en verantwoording af te leggen aan de schuldenaar. Dit gebeurt ten overstaan van de kantonrechter, deze kan daardoor toezicht houden op het beschermingsbewind en desgewenst maatregelen treffen.²⁵⁹

Mogelijke problemen worden hierdoor echter niet voorkomen. Als blijkt dat er nieuwe schulden zijn ontstaan is de kans groot dat deze al dusdanig hoog zijn opgelopen dat een tussentijdse beëindiging van de Wsnp onvermijdelijk is.

Zoals besproken in paragraaf 3.6 heeft de schuldenaar zelf wel een informatieplicht. Dit betreft de verplichting van de schuldenaar om voor de rechter-commissaris of de Wsnp-bewindvoerder te verschijnen en deze alle inlichtingen te verschaffen, als hij daartoe wordt opgeroepen.²⁶⁰ Ook dient de schuldenaar uit eigen beweging alle inlichtingen te verstrekken die voor een goed verloop van de Wsnp van belang kunnen

²⁵⁶ Dethmers 2005, p. 178.

²⁵⁷ Rb. 's-Hertogenbosch 14 maart 2000, *LJN* AF0182.

²⁵⁸ HR 12 oktober 2007, *LJN* BB3774.

²⁵⁹ Art. 1:445 lid 1 BW.

²⁶⁰ Art. 327 jo 105 Fw.

zijn.²⁶¹ Het niet voldoen aan deze verplichting kan leiden tot tussentijdse beëindiging van de Wsnp.

Voor het verkrijgen van relevante informatie is de Wsnp-bewindvoerder dus afhankelijk van de schuldenaar. De schuldenaar is voor het verkrijgen van informatie over zijn financiële situatie echter afhankelijk van de beschermingsbewindvoerder. Deze is immers belast met het beheer van het vrij te laten bedrag en zal er dus als eerste van op de hoogte zijn als bepaalde vaste lasten niet voldaan kunnen worden. Een informatieplicht van de beschermingsbewindvoerder richting de Wsnp-bewindvoerder zal tijdig ingrijpen in het geval van nieuwe schulden dus bevorderen.

Met betrekking tot de verhouding tussen verschillende bewindvoerders is in de rechtspraak bepaald, dat een faillissementscurator de plicht heeft om de beschermingsbewindvoerder van informatie betreffende de financiële huishouding van de rechthebbende te voorzien.²⁶² De wetgever is hieromtrent van mening dat de verschillende bewindvoerders gehouden zijn om elkaars procedure niet te doorkruisen en een Wsnp-bewindvoerder dus de plicht heeft om, in het belang van de schuldenaar, de beschermingsbewindvoerder van relevante informatie te voorzien.²⁶³

Het is dus niet meer dan logisch dat een beschermingsbewindvoerder ook de plicht moet hebben om de Wsnp-bewindvoerder van relevante informatie te voorzien. In de rechtspraak is ook bepaald dat goede communicatie met de schuldeisers tot de plicht van de beschermingsbewindvoerder behoort.²⁶⁴ Omdat de Wsnp-bewindvoerder de schuldeisers vertegenwoordigt is de beschermingsbewindvoerder, volgens deze rechtspraak, dus verplicht om met de Wsnp-bewindvoerder te communiceren. Zoals in paragraaf 4.4.4 besproken is dat van groot belang voor een goed verloop van de Wsnp, hetgeen niet alleen in het belang van de schuldeisers is, maar ook in het belang van de schuldenaar en de maatschappij.²⁶⁵ Daar komt nog bij dat het tevens in het belang van de beschermingsbewindvoerder is als deze alle medewerking verleent aan de Wsnp-

²⁶¹ HR 15 februari 2002, *NJ* 2002, 259; HR 19 januari 2001, *NJ* 2001, 232.

²⁶² Ktr. Arnhem 15 april 2009, *LJN* BI2389.

²⁶³ *Kamerstukken II* 2011/12, 33 054, nr. 6, p. 12.

²⁶⁴ Krt. Arnhem 8 september 2009, *LJN* BJ7825.

²⁶⁵ Ktr. Arnhem 15 april 2009, *LJN* BI2389.

bewindvoerder. De taak van de beschermingsbewindvoerder zal immers een stuk makkelijker worden als hij zich geen zorgen hoeft te maken over de Wsnp-schulden.²⁶⁶

Voor wat betreft de postblokkade is uit paragraaf 4.4.3 gebleken dat het voorkomt dat de verschillende bewindvoerders bepaalde relevante poststukken niet, of niet tijdig, ontvangen.

De beschermingsbewindvoerder heeft er belang bij dat hij relevante poststukken tijdig ontvangt, omdat anders het risico bestaat dat rekeningen niet tijdig worden betaald en er geen goed overzicht is van de inkomsten en uitgaven van de schuldenaar. Zoals in paragraaf 3.5.2 besproken heeft de Wsnp-bewindvoerder ook een groot belang bij het tijdig ontvangen van relevante poststukken. De postblokkade is immers een van de belangrijkste controlemiddelen van de Wsnp-bewindvoerder.

Gebleken is dat problemen met betrekking tot de postblokkade ontstaan door een gebrek aan samenwerking tussen de verschillende bewindvoerders en dat dit voorkomen kan worden indien er periodiek overleg plaatsvindt. De bewindvoerders kunnen elkaar dan immers informeren over relevante gegevens die uit de ontvangen poststukken blijken.

Aanbeveling: indien er sprake is van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp dient er een wettelijke verplichting tot periodiek overleg tussen de beide bewindvoerders ingesteld te worden. In dit overleg dient de voortgang van de schuldsaneringsregeling besproken te worden en dienen de bewindvoerders elkaar te informeren over relevante gegevens die uit de ontvangen poststukken blijken. Zo zal er gekeken moeten worden of alle vaste lasten voldaan zijn, er geen nieuwe schulden zijn ontstaan en de schuldenaar zijn informatie- en sollicitatieplicht is nagekomen. Omdat de meeste vaste lasten maandelijks betaald dienen te worden zal dit overleg bij voorkeur ook maandelijks plaats moeten vinden. Zoals hierna nog nader besproken zal worden dienen de bewindvoerders ook gezamenlijk een boedelbeschrijving op te maken.

²⁶⁶ Van der Westen 2009, p. 7.

5.2.4 Wetswijziging met betrekking tot de boedel voorkomt misverstanden

Uit hetgeen in paragraaf 4.4.2 is besproken blijkt dat de problemen met de saneringsboedel tweeledig zijn. In de eerste plaats blijken de huidige wettelijke bepalingen tot misverstanden te kunnen leiden omdat uit de wet niet duidelijk volgt welke goederen er precies in de saneringsboedel vallen.²⁶⁷ Dit probleem wordt in de praktijk vaak opgelost doordat de beschermingsbewindvoerder slechts bewind voert over het vrij te laten bedrag.²⁶⁸ In de tweede plaats is gebleken dat de huidige wettelijke bepalingen ertoe kunnen leiden dat niet alle goederen van de schuldenaar in de saneringsboedel vallen.²⁶⁹ Voor de schuldeisers is dat nadelig voor de verhaalsmogelijkheden.

Eerstgenoemd probleem kan voorkomen worden door gezamenlijk een boedelbeschrijving op te maken. Nu is zowel de beschermingsbewindvoerder als de Wsnp-bewindvoerder verplicht een boedelbeschrijving op te maken en ter griffie neer te leggen.²⁷⁰ Indien de beide bewindvoerders deze boedelbeschrijving gezamenlijk opmaken is het voor alle partijen duidelijk welke goederen er wel en welke goederen er niet in de saneringsboedel vallen. Indien het beschermingsbewind reeds van toepassing is en de beschermingsbewindvoerder al een boedelbeschrijving heeft opgemaakt, dient de Wsnp-bewindvoerder deze ook te ondertekenen. Indien de Wsnp-bewindvoerder van mening is dat de boedelbeschrijving niet juist of niet compleet is, zullen de bewindvoerders alsnog gezamenlijk een boedelbeschrijving dienen op te maken. Andersom geldt dit uiteraard ook indien de Wsnp eerder van toepassing is dan het beschermingsbewind.

Laatstgenoemd probleem kan voorkomen worden door de aanbeveling van Nuytinck over te nemen, zoals besproken in paragraaf 4.4.2. Nuytinck stelt voor om de gronden voor beëindiging van het beschermingsbewind uit te breiden.²⁷¹ Het van toepassing verklaren van de wettelijke schuldsaneringsregeling dient te worden toegevoegd als beëindigingsgrond voor het beschermingsbewind, voor zover dit het vermogen boven het vrij te laten bedrag betreft. Het gevolg hiervan zal zijn dat de

²⁶⁷ Van der Westen 2009, p. 8.

²⁶⁸ Engberts 2010, p. 13.

²⁶⁹ Nuytinck 2010, p. 170-173.

²⁷⁰ Art. 1:436 lid 1 BW en art. 324, 325 Fw.

²⁷¹ Art. 1:449 BW.

beschermingsbewindvoerder enkel nog belast is met het beheer over het vrij te laten bedrag. De beschermingsbewindvoerder dient zorg te dragen voor een juiste besteding hiervan en alle vermogen boven het vrij te laten bedrag valt dan in de saneringsboedel.²⁷²

Aanbeveling: bij aanvang van de Wsnp dienen de beschermingsbewindvoerder en de Wsnp-bewindvoerder gezamenlijk een boedelbeschrijving op te maken en ter griffie neer te leggen. Indien beschermingsbewind reeds van toepassing is en de beschermingsbewindvoerder reeds een boedelbeschrijving heeft opgemaakt dient de Wsnp-bewindvoerder deze mede te ondertekenen, danwel dienen de bewindvoerders alsnog gezamenlijk een boedelbeschrijving op te maken. Andersom geldt dit uiteraard ook indien de Wsnp eerder van toepassing is als het beschermingsbewind.

Tevens dient het van toepassing verklaren van de Wsnp te worden toegevoegd als beëindigingsgrond voor het beschermingsbewind, voor zover dit het vermogen boven het vrij te laten bedrag betreft.

5.2.5 Het salaris van de beschermingsbewindvoerder

Zoals in paragraaf 4.5 besproken worden de kosten voor de beschermingsbewindvoerder voldaan door de maatschappij, in de vorm van bijzondere bijstand, of door de schuldenaar zelf, uit het vrij te laten bedrag.

Indien de kosten worden gedragen door de schuldenaar kan daarvan het gevolg zijn dat er te weinig gelden overblijven om de vaste lasten te voldoen. Hierdoor bestaat de kans dat er nieuwe schulden ontstaan. Om dit te voorkomen kan de rechter-commissaris bij de berekening van het vrij te laten bedrag rekening houden met het salaris van de beschermingsbewindvoerder. Hij kan een correctie toestaan om de schuldenaar in staat te stellen het salaris van de beschermingsbewindvoerder te kunnen voldoen.²⁷³

In de praktijk blijkt dat meestal gekozen wordt voor een correctie op het vrij te laten bedrag. Het gevolg daarvan is dat de schuldeisers de kosten voor het beschermingsbewind dragen. Indien het vrij te laten bedrag wordt verhoogd zijn er immers minder gelden voor de saneringsboedel beschikbaar.

²⁷² Nuytinck 2010, p. 170-173.

²⁷³ Art. 295 lid 3 Fw.

Indien er daarentegen voor wordt gekozen om de kosten voor de beschermingsbewindvoerder uit de algemene middelen te voldoen, zullen de verhaalsmogelijkheden van de schuldeisers niet verder worden aangetast en zal dat de toegankelijkheid van het beschermingsbewind vergroten, hetgeen ook een van de doelstellingen is van het in paragraaf 2.4 besproken wetsvoorstel.²⁷⁴ Ook schuldenaren die (tijdelijk) geen inkomsten hebben kunnen dan voor beschermingsbewind in aanmerking komen. Hiermee wordt tevens voorkomen dat er bij een lege saneringsboedel geen beschermingsbewindvoerders beschikbaar zijn omdat deze dan niet betaald kunnen worden.

De kosten van het beschermingsbewind komen dan weliswaar voor rekening van de maatschappij, maar behalve de schuldeisers heeft ook de maatschappij belang bij een succesvol verloop van de Wsnp.²⁷⁵ Daar komt bij dat de maatschappij kosten kan besparen indien de beschermingsbewindvoerder de bevoegdheid krijgt tot het afgeven van de hiervoor besproken ‘285-verklaring’. De kosten die de gemeente daar nu voor moet maken komen dan immers te vervallen

Aanbeveling: de kosten voor de beschermingsbewindvoerder dienen te worden voldaan uit de algemene middelen.

5.3 Antwoord op de centrale vraag

Uit het onderzoek blijkt dat de huidige wettelijke regelingen, met betrekking tot de samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen, op een aantal punten tekortschiet. Om de verhaalsmogelijkheden van de schuldeisers zoveel mogelijk te waarborgen is het wenselijk dat de wet op een aantal punten wordt aangepast.

Het antwoord op de centrale vraag luidt dan ook:

‘Wetswijziging is wenselijk om, in geval van samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen, te voorkomen dat schuldeisers in hun verhaalsmogelijkheden worden benadeeld.’

²⁷⁴ Kamerstukken II 2011/12, 33 054, nr. 3, p. 3.

²⁷⁵ Ktr. Arnhem 15 april 2009, L/JN BI2389.

5.4 Samenvatting

Uit het onderzoek blijkt dat samenloop van beschermingsbewind en de Wet schuldsanering natuurlijke personen in veel gevallen wenselijk is. Het onder beschermingsbewind stellen van een persoon die wordt toegelaten tot de Wsnp kan namelijk voorkomen dat de schuldenaar zijn verplichtingen niet nakomt, met als gevolg dat de Wsnp tussentijds wordt beëindigd. Gebleken is dat een tussentijdse beëindiging van de Wsnp, zonder toekenning van de schone lei, niet alleen nadelig is voor de schuldenaar zelf, maar ook voor de schuldeisers. Ook kan de beschermingsbewindvoerder een rol vervullen bij het afgeven van de ‘285-verklaring’, hetgeen kosten- en tijdbesparend zal zijn voor de betrokken gemeenten.

Indien er sprake is van samenloop van beschermingsbewind en Wsnp is het belangrijk dat er een professionele en onafhankelijke beschermingsbewindvoerder wordt benoemd. De beschermingsbewindvoerder dient namelijk kennis te hebben van de Wsnp en om te kunnen gaan met de complexiteit van de schuldsituatie. Omdat de wetgever alleen nader te stellen kwaliteitseisen op wil leggen aan de professionele bewindvoerders, zal de kans groter zijn dat deze groep over de juiste kennis en vaardigheden beschikt. Omdat schuldenbewinden vaak leiden tot een toelatingsverzoek tot de Wsnp, verdient het aanbeveling om in het geval van schuldenbewinden altijd een professionele en onafhankelijke beschermingsbewindvoerder te benoemen.

Om de kans op een goed verloop van de Wsnp te vergroten is het van belang dat de verschillende bewindvoerders goed samenwerken en onderling overleg plegen. Een wettelijke plicht tot periodiek overleg tussen de beschermingsbewindvoerder en de Wsnp-bewindvoerder kan voorkomen dat eventuele nieuwe schulden te hoog oplopen en er problemen ontstaan met betrekking tot de postblokkade.

Onduidelijkheden met betrekking tot de saneringsboedel kunnen voorkomen worden indien de beide bewindvoerders, bij aanvang van de Wsnp, gezamenlijk een boedelbeschrijving opmaken. Om in het belang van de schuldeisers te voorkomen dat niet alle goederen van de schuldenaar in de saneringsboedel vallen, dient het van toepassing verklaren van de Wsnp te worden toegevoegd aan de beëindigingsgronden

voor het beschermingsbewind, voor zover dit het vermogen boven het vrij te laten bedrag betreft.

Tot slot dienen de kosten voor het beschermingsbewind te worden voldaan uit de algemene middelen. Hierdoor wordt de toegankelijkheid van het beschermingsbewind vergroot en worden schuldeisers niet verder in hun verhaalsmogelijkheden aangetast.

Literatuur

Van Buchem-Spapens & Pouw 2008

A.M.J. van Buchem-Spapens & Th.A. Pouw, *Monografieën privaatrecht. Faillissement, surseance van betaling en schuldsanering*, Deventer: Kluwer 2008.

Dethmers 2005

H.H. Dethmers, *Van schuldsanering tot schone lei. Een praktische beschrijving van het wettelijk traject*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 2005.

Engberts 2010

B.J. Engberts, 'Samenloop van beschermingsbewind en insolventie. Wat als de gefailleerde of schuldenaar onder beschermingsbewind is of wordt gesteld?', *Tvl* 2010, 3.

(B.J. Engberts was van 2000 tot 2008 rechter-commissaris in insolventiezaken bij de Rechtbank Arnhem. Van 2003 tot 2008 was hij tevens voorzitter van Recofa, thans is hij kantonrechter bij de Rechtbank Oost-Nederland).

Geradts 2012

M. Geradts, 'Wsnp en beschermingsbewind: hoe gaat dat samen?', *WSNP Periodiek* 2012, 3. (M. Geradts is rechter-commissaris insolventie bij de Rechtbank Amsterdam).

Von den Hoff 2008

J.H.M. von den Hoff, 'Particulier met schulden is meer dan een falende boekhouding', *Tvl* 2008, 17. (J.H.M. von den Hoff is manager Wsnp bij de Raad voor de Rechtsbijstand).

Nuytinck 2012

A.J.M. Nuytinck, 'Meerderjarigenbewind en schuldsanering', *WPNR* 2012, 6919. (A.J.M. Nuytinck is hoogleraar privaatrecht, in het bijzonder personen-, familie- en erfrecht, aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam en hoogleraar burgerlijk recht, in het bijzonder personen- en familierecht aan de Radboud Universiteit te Nijmegen).

Polak-Wessels 2009

B. Wessels, *Insolventierecht, gevolgen van faillietverklaring (1)*, Deventer: Kluwer 2009.

Tromp e.a. 2006

J.W.M. Tromp e.a., *Concentratie en specialisatie van rechtspraak: noodzaak of overbodig?* Deventer: Kluwer 2006.

Vlaardingenbroek e.a. 2008

P. Vlaardingenbroek e.a., *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2008.

Vriesendorp 2009

R.D. Vriesendorp, 'Het dreigend failliet van het faillissement, redding geboden!' In P. Essers, G. Raaijmakers, G. van der sange, A. Verdam & E. Vermeulen (Eds), *Met recht: Liber Amoricum Theo Raaijmakers* (p. 557-568). Deventer: Kluwer 2009.

(R.D. Vriesendorp is hoogleraar privaatrecht aan de Universiteit van Tilburg en was lid van de Commissie Insolventierecht).

Van der Westen 2009

H. van der Westen, 'De samenloop van Wsnp- en beschermingsbewind', *SchuldSanering* 2009, 4. (H. van der Westen is bewindvoerder Wsnp).

Jurisprudentie

HR 25 februari 2000, *LJN* AA4938.

HR 12 mei 2000, *NJ* 2000, 567.

HR 19 januari 2001, *NJ* 2001, 232.

HR 26 januari 2001, *LJN* AA9668.

HR 15 februari 2002, *NJ* 2002, 259.

HR 12 juli 2002, *JOL* 2002, 406.

HR 10 januari 2003, *NJ* 2003, 195.

HR 13 juni 2003, *NJ* 2003, 520.

HR 14 mei 2004, *LJN* AO7003.

HR 19 januari 2007, *LJN* AZ2048.

HR 16 februari 2007, *LJN* AZ6535.

HR 10 april 2007, *LJN* BA0903.

HR 13 april 2007, *LJN* AZ8850.

HR 12 oktober 2007, *LJN* BB3774.

HR 8 februari 2008, *LJN* BC2203.

HR 24 februari 2012, *LJN* BV0890.

HR 25 mei 2012, *LJN* BV4010.

HR 25 mei 2012, *LJN* BV4021.

Hof Arnhem 3 mei 2007, *LJN* BA5947

Hof Arnhem 10 april 2008, *LJN* BD3935.

Hof Arnhem 23 februari 2009, *LJN* BD8646.

Hof Arnhem 9 augustus 2011, *LJN* BR5341.

Hof 's-Gravenhage 8 april 2009, *LJN* BI2118.

Hof 's-Gravenhage 7 oktober 2009, *LJN* BK2703.

Hof 's-Gravenhage 8 september 2010, *LJN* BO3988.

Hof 's-Gravenhage 13 april 2011, *LJN* BR0581.

Hof 's-Hertogenbosch 18 januari 2005, *LJN* AS3443.

Hof 's-Hertogenbosch 21 februari 2008, *LJN* BC5440.

Rb. Arnhem 3 april 2006, *LJN* AX9536.

Rb. Utrecht 26 augustus 2011, *LJN* BR6805.

Ktr. Maastricht 6 februari 2009, *LJN* BH2033.

Kamerstukken

Kamerstukken II 1978/79, 15 350, nr. 3.

Kamerstukken II 1980/81, 16 593, nr. 3.

Kamerstukken II 1992/93, 22 969, nr. 3.

Kamerstukken II 2008/09, 24 515, nr. 140.

Kamerstukken II 2011/12, 33 054, nr. 2, 3, 6.

Elektronische bronnen

<www.beschermingsbewind.nl>

<www.bpbi.nl>

<www.rechttopbijstand.nl>

<www.rechtspraak.nl>

<www.wsnr.rvr.org>

<www.rijksoverheid.nl>

Overige bronnen

Aanbevelingen meerderjarigenbewind LOVCK

Aanbevelingen meerderjarigenbewind van het Landelijk Overleg Voorzitters Civiele en Kantonsectoren (LOVCK). Te raadplegen via <www.rechtspraak.nl>.

Monitor WSNP

De Wsnp-monitor is een jaarlijks uit te brengen instrument van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Bureau Wsnp van de Raad voor Rechtsbijstand (RvR) en heeft als doel de stand van zaken en de effectiviteit van de Wsnp te monitoren. De Wsnp-monitor is oa te raadplegen op <www.rijksoverheid.nl>.

